

ဖက်ဒရယ်ပညာပေးစာစဉ်
အမှတ် (၃)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်
တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ
အခြေခံမူများ

လက်တွေ့ဖော်ထုတ်ကျင့်သုံးခြင်း

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုရေးရာဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

ဆလိုင်းလျန်မှန်း

ကိုကျော်စွာ

ကိုအရွန်

ဂရေ့စ်

ကြေးသား

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

၁။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ

အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ခြင်း ၂၀၁၉၊ ၂၀၂၂၊ ၂၀၂၆

၂။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၂၀၂၁ (CRPH)၊ ၂၀၂၂ (ပြည်သူ့ညီလာခံ)

၃။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် အစိတ်အပိုင်း (၂) ၂၀၂၁ (CRPH)၊ ၂၀၂၂ (ပြည်သူ့ညီလာခံ)

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုရေးရာဝန်ကြီးဌာန၏
ပေါ်လစီစာတမ်းမဟုတ်ပါ။ ဖက်ဒရယ်ပညာပေးစာစဉ်သာဖြစ်သည်။

မာတိကာ

အပိုင်း (၁)

အခန်း (၁)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ခြင်း

- (၁) ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရမှ အဆိုပြုခဲ့သည့် “ရှမ်းမှု” ၈
- (၂) ၁၉၆၁ - တောင်ကြီးညီလာခံနှင့် ၁၉၆၂ ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှု ၉
- (၃) ၁၉၉၀ ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းကြေညာချက် ၁၀
- (၄) မာနယ်ပလောသဘောတူစာချုပ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု
မြန်မာနိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးသဘောတူညီချက် ၁၁
- (၅) မယ်သရောထာ သဘောတူညီချက် ၁၃
- (၆) အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ
သူးမွဲကလိုး သဘောတူညီချက်..... ၁၆
- (၇) ၂၀၀၅ အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင်
အခြေခံရမည့်လမ်းညွှန်မှု (၈) ချက် ၁၉
- (၈) ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုရန် ကြိုးပမ်းခြင်း ၂၀
- (၉) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် ၅၆

အပိုင်း (၂)

လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း

အခန်း (၂)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၆၃

နိဒါန်း

အခန်း (၁) ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်

အခန်း (၂) ပဋိညာဉ်တွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ (Members of the Charter)

အခန်း (၃) အကောင်အထည်ဖော်မည့် လုပ်ငန်းစဉ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ

အခန်း (၄) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်း

အပိုင်း (၁) ပြည်ထောင်စုမျှော်ရည်ချက်နှင့် စံတန်ဖိုး၊

အပိုင်း (၂) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ

အပိုင်း (၃) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူဝါဒများ

အခန်း (၅) ဝန်ခံကတိပြုချက်

အခန်း (၃)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် အစိတ်အပိုင်း (၂) ၈၇
နိဒါန်း

အခန်း (၁) ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံ၏ရည်ရွယ်ချက်

အခန်း (၂) ပြည်သူ့ညီလာခံ

အခန်း (၃) အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ

အခန်း (၄) ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ

အခန်း (၅) ကြားကာလ ဥပဒေပြုရေး

အခန်း (၆) ကြားကာလ အုပ်ချုပ်ရေး

အခန်း (၇) ကြားကာလ တရားစီရင်ရေး

အခန်း (၈) ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ၏အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး

အခန်း (၉) အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုအစီအမံများ

အခန်း (၁၀) ပဋိညာဉ်အား ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်း

အခန်း (၁၁) အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်များ (General Provisions)

အခန်း (၁၂) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ကတိပြုချက်များ

အပိုင်း (၁)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ
အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ခြင်း

အခန်း (၁)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ

အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ခြင်း

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုကို ပူးပေါင်းထူထောင်ရန် ယုံကြည်ခြင်း (Fides) or (Trust) ကို အခြေခံ၍ သဘောတူချုပ်ဆိုထားသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များအား ဥပဒေဖြင့်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသော ပဋိညာဉ်စာချုပ် (Covenant) or (Agreement) ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များကို “ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ” အဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းဟူသော နိယာမဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် ပင်လုံစာချုပ်ပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ထားသောတိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုကို အတူတကွထူထောင်ရန် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ ရယူပြီးချုပ်ဆိုထားသော ပင်လုံစာချုပ်၏အခြေခံ ယုံကြည်ချက်များမှာ- ထိုစဉ်က တောင်တန်းဒေသများဟု ခေါ်ဆိုထားသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ အပြည့်အဝပေးရမည်ဆိုသောအချက် (Full Autonomy) နှင့် ထိုဒေသများတွင် ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးရမည်ဆိုသောအချက်များပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏လမ်းညွှန်မူ (၇) ချက်နှင့် ထိုလမ်းညွှန်မူတွင် ပါရှိသည့် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အမျိုးသားတန်းတူရေး” လည်း ပါဝင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်လုံစာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် အခြေခံထားသော “ယုံကြည်ချက်များ” မှာ “ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေး” များပင်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ပင်လုံစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့စဉ်တုန်းက မျှော်မှန်းခဲ့သော ပြည်ထောင်စုမျှော်ရည်ချက်များ၊ စံတန်ဖိုးများ၊ ယုံကြည်ချက်များနှင့်လမ်းညွှန်အခြေခံမူများကို စနစ်တကျဖော်ထုတ်၍ “ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများ” အဖြစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏လမ်းညွှန်မူ (၇) ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြစ်သည်ဟုဆိုသော်လည်း “ပြည်ထောင်စု၏အခြေခံမူများ” ကို စနစ်တကျဖော်ထုတ်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်း မရှိသည့်အပြင် “ပြည်နယ်-ပြည်မ” ပြဿနာကြောင့် “ပြည်ထောင်စု

ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်” (Form of the Union) ဆိုင်ရာပြဿနာကိုလည်း ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မ.ဆ.လ တ ပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကို စနစ်တကျထူထောင်ရန် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၁၁) တွင် “နိုင်ငံတော်သည် တ ခုတည်းသော ပါတီစနစ်ကိုသာ ကျင့်သုံးရမည်။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီသည် နိုင်ငံ တော်၏တခုတည်းသောနိုင်ငံရေးပါတီဖြစ်၍ နိုင်ငံတော်ကို ဦးဆောင်သည်” ဟု အတိအလင်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကိုအခြေခံသော တပြည်ထောင် စနစ်ထူထောင်ရေးကို ဦးတည်ခဲ့သောကြောင့် “ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူ” ဖော်ထုတ်ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းရေးကို လုံးဝဥသည့်ပေကွော့ပြုခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်လည်း စစ် အာဏာရှင်စနစ်ကိုအခြေခံသော ပြည်ထောင်စုအမည်ခံ အမျိုးသားနိုင်ငံတော် ထူထောင်ရေး ကို ဦးတည်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၆) ပုဒ်မခွဲ (စ) တွင် “နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှု အခန်း ကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်က ပါဝင်ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးတို့ကို အစဉ်တစိုက်ဦးတည်သည်” ဟု အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်လည်း ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ပြဋ္ဌာန်းရေးကို ထပ်မံဥပေကွော့ပြုခဲ့ ပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ထူထောင်ရေးလမ်းစဉ်ကြောင့် ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲရလဒ်နှင့် ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ် တရားများကို လှစ်လျှူ၍ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော ဗမာ့တပ်မတော် က တိုင်းပြည်၏အာဏာကို မတရားသိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

**ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ
အခြေခံမူဖော်ထုတ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများ**

မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒီစစ်အုပ်စုက ပင်လုံစာချုပ်၏အခြေခံ ယုံကြည်ချက်များကို ကျော ခိုင်း၍ တပြည်ထောင်စုစနစ်ကိုအခြေခံသော အမျိုးသားနိုင်ငံတော်ထူထောင်ရေးလမ်းစဉ်ကို တစိုက်မတ်မတ် ကြိုးပမ်းနေချိန်တွင် အခြားတဘက်၌ ပြည်ထောင်စုဘွား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံတို့က ပင်လုံစာချုပ်ပါ အခြေခံယုံကြည်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များသာမက

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လမ်းညွှန်မှု (၇) ချက်အတိုင်း စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးကို တစ်စိုက်မတ်မတ် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။ ထိုကြိုးပမ်းမှုများအနက် သမိုင်း တွင်သည့် အောက်ပါကြိုးပမ်းမှုများကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

[၁]

၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရမှ အဆိုပြုခဲ့သည့် “ရှမ်းမှု”

၁၉၆၁ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၅) ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရကဦးဆောင်ကျင်းပခဲ့ သော ရှမ်းပြည်နယ်၊ ပြည်လုံးကျွတ်ညီလာခံတရပ်တွင် “ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးစာတမ်း” ကိုတင်သွင်းပြီး ထိုစာတမ်းတွင် “ပြည်နယ်များသည် ဗမာပြည်မနှင့် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများ ခံစားခွင့်မရှိသည်ကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင် နိုင်ပေသည်” ဟု ဖော်ပြပြီး နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတခုလုံးတွင်-

- (၁) ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်တွင်သော်လည်းကောင်း၊
- (၂) အာဏာနှင့် အခွင့်အရေးခွဲဝေမှုတွင်သော်လည်းကောင်း၊
- (၃) ပါလီမန်ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်တွင်သော်လည်းကောင်း၊
- (၄) ပြည်ထောင်စုအခွန်တော်နှင့် ဘဏ္ဍာခွဲဝေသုံးစွဲမှုစနစ်တွင်သော်လည်းကောင်း၊ ချို့ယွင်းချက်များရှိပြီး ပြည်နယ်များ နစ်နာလျက်ရှိသည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အထက်ဖော်ပြပါကဏ္ဍ (၄) ခုတွင်သာ မက “ပြည်နယ်များ လုံးဝကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ရေး (Complete Autonomy)” ရရှိ ရေးအတွက် အောက်ပါတိုင်း တောင်းဆိုခဲ့သည်။
- (၅) “အသစ်ပြုပြင် ဖွဲ့စည်းမည့် မြန်မာပြည်ထောင်စုသည် ပြည်ထောင်စုစစ်စစ်ဖြစ်လေ ရာ၊ ပြည်နယ်တိုင်းသည် ဗဟိုပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သော သီးခြားပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရရှိရမည့်အပြင်၊ သီးခြားဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြားတရားရုံးများ ထားရှိရပေမည်” ဟု စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တင်ပြတောင်းဆိုခဲ့သည်။

ယင်းတောင်းဆိုချက်(၅) ရပ်သည်ပင်လျှင် “ပြည်ထောင်စုအခြေခံမှု” များ ဖြစ်ပေ တော့သည်။

[၂]

၁၉၆၁ - တောင်ကြီးညီလာခံနှင့် ၁၉၆၂ ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှု

ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရက “ရှမ်းမူ”ဟု သမိုင်းတွင်ကျန်ရစ်သည့် “ပြည်ထောင်စုစစ်စစ်မူ” ကို တင်ပြတောင်းဆိုပြီး၊ ထိုကိစ္စရပ်များကို အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ၁၉၆၁ ဇွန်လ (၈) ရက်မှ (၁၆) ရက်နေ့အထိ ရှမ်းပြည်နယ်မြို့တော် တောင်ကြီးမြို့တွင် “ပြည်နယ်ပေါင်းစုံညီလာခံ” တရပ်ကိုကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုညီလာခံတွင်ပင်လုံစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော ချင်း၊ ကချင်နှင့်ရှမ်းလူမျိုးများသာမက ကရင်၊ ကယား၊ မွန်နှင့် ရခိုင်လူမျိုးတို့လည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့သည် တောင်ကြီးညီလာခံတွင်အောက်ပါအဆို(၅)ရပ်ကို တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) ပြည်နယ်များ ညီညွတ်ရေးအဆို
- (၂) ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေးအဆို
- (၃) ပြည်ထောင်စုအမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပရေးအဆို
- (၄) မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များ ဖွဲ့စည်းရေးအဆို
- (၅) နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးအဆိုတို့ ဖြစ်ပါသည်။

တောင်ကြီးညီလာခံတွင် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အောက်ပါတောင်းဆိုချက် (၅) ရပ်ကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် တောင်းဆိုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

- (၁) ပြည်မကို ပြည်နယ်တနယ် ဖွဲ့စည်းရေး
- (၂) လွှတ်တော် (၂) ရပ်ကို အာဏာတူပေးရေး
- (၃) လူမျိုးစုလွှတ်တော်သို့ ပြည်နယ်တိုင်းက တူညီသော ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် စေလွှတ်ရေး
- (၄) ပြည်နယ်များက မိမိတို့ဆန္ဒအလျောက် လွှဲအပ်ထားသောအာဏာများကို ပြည်ထောင်စုဗဟိုအစိုးရသို့ ကန့်သတ်၍ ကျန်အာဏာများကို ပြည်နယ်များတွင် ထားရှိရေး

(၅) ပြည်နယ်တိုင်းသည် ဗဟိုပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သော သီးခြားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရရှိရမည့်အပြင် သီးခြားဥပဒေလွှတ်တော်၊ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြားတရားရုံးများထားရှိရေး (ရမ်းမူအတိုင်းဖြစ် သည်) ... ဆိုသောအချက်များကို တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။

တောင်ကြီးညီလာခံတွင် “ပြည်ထောင်စု အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး” အဆိုအရ - ၁၉၆၅ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၄) ရက်နှင့်မတ်လ (၁) ရက်နေ့များတွင် “ဖက်ဒရယ်နီးနော ဖလှယ်ပွဲ” ကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို “ဖက်ဒရယ်နီးနောဖလှယ်ပွဲ” ၏ နောက်ဆုံးအစီအစဉ်ကို မတ်လ (၆) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့၏ “ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်” အခွင့်အရေးများကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကို ပိတ်ပင်ဟန့်တားရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒီစစ်ဗိုလ်ချုပ်များက တိုင်းပြည်၏အာဏာကို ၁၉၆၂ မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် မတရားသိမ်းပိုက်ခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဖက်ဒရယ် တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ “ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူ” များ ဖော်ထုတ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသည်လည်း ကာလအတိုင်းအတာတခုအထိ ရပ်တန့်သွားခဲ့ပါသည်။

[၃]

၁၉၉၀ ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းကြေညာချက်

၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားများ စတင်ဦးဆောင်သော ရှစ်လေးလုံးဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ ရှစ်လေးလုံးဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီးတွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီနှင့် မ.ဆ.လ တပါတီအာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် တောင်းဆိုခွင့်မရရှိခဲ့သော ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် စစ်မှန်သောပြည်ထောင်စုစနစ် တည်ဆောက်ရေးကို ပြန်လည်တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် “ဖက်ဒရယ်မူ” ဟူသောစကားလုံးကို သုံး၍ မရသေးပေ။ ထိုကာလတွင် တင်ပြတောင်းဆိုခဲ့သော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ တောင်းဆိုချက်များအနက် သမိုင်းတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သည့် တောင်းဆိုချက်မှာ ၁၉၉၀ မေလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အပြတ်အသတ်အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် “အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်” (NLD) နှင့် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီ (၂၁) ပါတီတို့ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော “ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်” (UNLD) တို့မှ ၁၉၉၀ ဩဂုတ်လ (၂၉) ရက်နေ့တွင် ပူးတွဲထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် “ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းကြေညာချက်” ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းကြေညာချက်တွင် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

- ၄ (ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် လူမျိုးရေးတန်းတူညီမျှမှု၊ နိုင်ငံရေးတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရရှိရမည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ရှိသော ပြည်ထောင်စုကို တိုင်းရင်းသားအားလုံး သွေးစည်းညီညွတ်စွာ ထူထောင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း၊ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့ တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည်။

[၄]

မာနယ်ပလောသဘောတူစာချုပ်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးသဘောတူညီချက်

မြန်မာပြည်သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာကပင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးတို့ နယ်မြေချင်းဆက်စပ်လျက် အတူတကွ အခြေချနေထိုင်လာခဲ့သည့်တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံးပိုင်ဆိုင်သည့် တိုင်းပြည်လည်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာပြည်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး၏ ဆန္ဒညီညွတ်မှုကို အခြေခံသည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်နိုင်မှသာ စည်းလုံးခိုင်မာစွာရပ်တည်သွားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြစ်မြောက်ရန်အတွက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ပင်လုံစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤစာချုပ်သည် လက်တွေ့အကောင်အထည်မပေါ်ခဲ့ပေ။

ယခု မဆလ၊ နဝတ စသော မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒ ကျင့်သုံးသည့် ဖက်ဆစ်အာဏာရှင်တို့၏ကြီးစိုးမှုကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး၏အခွင့်အရေးများဆုံးရှုံးနေကြရသည်။ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ပျက်ပြားပြီး ပြည်တွင်းစစ်မီးတောက်လောင်လျက် ရှိသည်။

သို့ဖြစ်၍ မြန်မာပြည်ရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး ပြည်သူ့လူထုအားလုံးသည်စစ်အာဏာရှင်စနစ်အား အပြုတ်တိုက်ပြီးနောက် အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည့် ဒီမိုကရေစီနှင့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည် ထောင်စုနိုင်ငံကို တည်ဆောက်လိုကြသည်။

တန်းတူမှု၊ လွတ်လပ်မှု၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ လုံခြုံမှု၊ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု၊ အပြန်အလှန် ယုံကြည်လေးစားမှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိသည့် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်နိုင်ရန်အတွက် အဓိကလိုအပ်ချက်မှာ စစ်အာဏာရှင်ကြီးစိုးမှုအား တိုက်ဖျက်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့သောအခြေအနေတွင်-

- (၁) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားညွန့်ပေါင်းအစိုးရ၊
 - (၂) အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လွတ်မြောက်နယ်မြေ)၊
 - (၃) မြန်မာပြည် ဒီမိုကရက်တစ် မဟာမိတ်အဖွဲ့ချုပ်၊
 - (၄) အမျိုးသားဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစုအဖွဲ့အစည်း (၄) ဖွဲ့တို့သည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် မာနယ်ပလောဋ္ဌာနချုပ်၌ အောက်ပါအတိုင်း အခိုင်အမာ သဘောတူညီကြသည်။
- ၁။ မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒနှင့်ဖက်ဆစ်စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကိုကျင့်သုံးသည့် နဝတအားလည်းကောင်း အဆုံးတိုင် အတူတကွ ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်သွားမည်။
 - ၂။ နဝတစစ်အာဏာရှင် ကြီးစိုးမှု ချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက် လွတ်လပ်ငြိမ်းချမ်းသည့် အခြေအနေတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ၊ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံတက်ရောက်နိုင်သည့် စစ်မှန်သော အမျိုးသားညီလာခံကြီး ခေါ်ယူသွားမည်။
 - ၃။ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး၊ ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး၏ ဆန္ဒညီညွတ်မှုကို အခြေခံ၍ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသွားမည်။
 - ၄။ မည်သည့်လူမျိုးကိုမျှ အခွင့်ထူးမပေးရေးနှင့် လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စုအားလုံး၏ အခြေခံအမျိုးသားအခွင့်အရေးများကိုချုပ်ချယ်ကန့်သတ်မှု မပြုရေးကိုကျင့်သုံးသွားမည်။
 - ၅။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည့် ဒီမိုကရေစီနှင့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး အပြည့်အဝရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်သွားမည်။ ထိုသို့ တည်ဆောက်ရာတွင်-
 - (က) ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် ပြည်နယ်များဖြင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသားပြည်နယ်ပေါင်းစု ပြည်ထောင်စုဖြစ်ရေး၊

- (ခ) ပြည်နယ်များမှ ပြည်ထောင်စုသို့ လွှဲအပ်ထားသော အာဏာများမှအပ ကျန်သော အာဏာများကို ပြည်နယ်များတွင် ထားရှိ၍ ပြည်နယ်အသီးသီးတွင်လည်း ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ၊ တရားစီရင်မှုအာဏာ ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိရေး၊
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုတွင် အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ထားရှိရေး၊
- (ဃ) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ တပ်မတော်များကို လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူလူထု၏ ကွပ်ကဲမှုအာဏာအောက်တွင် တည်ရှိရေး၊
- (င) ပြည်ထောင်စု၏ အချုပ်အခြာအာဏာဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ တရားစီရင်ရေးအာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ (၃) ရပ်ကို အပြန်အလှန် ထိန်းညှိစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး လွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်မှုစနစ်ကို ကျင့်သုံးရေး၊
- (စ) မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒနှင့် ဖက်ဆစ်စစ်အာဏာရှင်စနစ် ပြန်လည်၍ပေါ်ပေါက်မလာနိုင်ရေး စသည့်အချက်များကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရေးတွင် ကျင့်သုံးသွားမည်။

[၅]

မယ်သရောထာ သဘောတူညီချက်

မြန်မာနိုင်ငံ စစ်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁- ရက်နေ့မှ ၁၄ ရက်နေ့အထိ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ၏ အခြေခံဒေသဖြစ်သော ‘မယ်သရောထာ’ တွင် နီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးကို ကျင်းပခဲ့ကြပြီး တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် လေ့လာသူပေါင်း (၁၁၁) ဦးတက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ဤနီးနှောဖလှယ်ပွဲမှ “မယ်သရောထာသဘောတူညီချက်” နှင့် ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။

ယင်းနီးနှောဖလှယ်ပွဲသို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသောအဖွဲ့အစည်းများမှာ- ရခိုင်တိုင်းရင်းသား၊ ချင်းတိုင်းရင်းသား၊ ကချင်တိုင်းရင်းသား၊ ကရင်တိုင်းရင်းသား၊ ကယန်းတိုင်းရင်းသား၊

မွန်တိုင်းရင်းသား၊ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသား၊ ပလောင်တိုင်းရင်းသား၊ လားဟူတိုင်းရင်းသား၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားနှင့် ‘ဝ’ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များသည် အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူမျိုးအသီးသီးကို ကိုယ်စားပြုကြလျက် ကော်သူလေးပြည်နယ်၊ မယ်သရောထာ၌ ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၇) ရက်မှ (၁၄) ရက်နေ့အထိ ကျင်းပသော နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးတွင် စုံညီစွာ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

အထက်ပါဖော်ပြပြီးသော ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များသည် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီး၌ ရင်းနှီးပွင့်လင်းစွာ အကျေအလည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ကြပြီးနောက် အောက်ပါအချက်များကို တညီတညွတ်တည်း သဘောတူညီချက် ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။

(၁) နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်

- (က) စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဖျက်သိမ်းပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရန်။
- (ခ) ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေးစနစ် ကျင့်သုံးရန်။
- (ဂ) လူမျိုးတိုင်း တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးရရှိရန်။
- (ဃ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်ရန်တို့ဖြစ်သည်။

(၂) နဝတ၏ အမျိုးသားညီလာခံနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

လက်ရှိနဝတ ဦးစီးကျင်းပနေဆဲဖြစ်သော အတူအယောင်အမျိုးသားညီလာခံသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ် တည်မြဲရေးအတွက် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် အခွင့်အရေး လုံးဝရရှိနိုင်မည်မဟုတ်သည့်အတွက်လည်းကောင်း၊ နဝတအမျိုးသားညီလာခံကို ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက လုံးဝအသိအမှတ် မပြုကြောင်းနှင့် ၎င်းညီလာခံကို ဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲဝင်သွားကြရန် သဘောတူကြသည်။

(၃) သုံးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက ဆုံးဖြတ်ထောက်ခံထားသည်သာမက ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင်ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကလည်း သဘောတူထားသော သုံးပွင့်ဆိုင်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲကို ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းရင်းသားနှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက သဘောတူလက်ခံသည်။ ထိုသုံးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲတွင် မဒတ၏ UNLD၊ NDF နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ပါဝင်သောအင်အားစု၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီအင်အားစုနှင့် နဝတစစ်အုပ်စုအင်အားစု သုံးစုတို့ ပါဝင်စေရမည်။

(င) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးအပြည့်အဝ ရရှိပြီး၊ အမျိုးသားပြည်နယ်များ စုပေါင်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြပါသည်။

(၅) စီးပွားရေးမူဝါဒနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

စီးပွားရေးမူဝါဒနှင့်ပတ်သက်၍ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးရန်နှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများကို ဖိတ်ခေါ်သွားရန် ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက သဘောတူသည်။ သို့သော် နဝတအုပ်ချုပ်နေစဉ်ကာလအတွင်း နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပြုလုပ်ခြင်းသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ်နှင့် စစ်အုပ်စု၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာဖြစ်စေပြီး၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပြည်သူများအဖို့ အကျိုးလုံးဝမရှိသည့်အပြင် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုဒဏ်ကို ပိုမိုခံစားလာရသည့်အတွက် နဝတစစ်အုပ်စုနှင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပါအဝင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံးကို ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်လိုက်သည်။

(၆) မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေး

မူးယစ်ဆေးဝါး စိုက်ပျိုး၊ ထုတ်လုပ်၊ ရောင်းချမှု အပါအဝင်၊ လုပ်ငန်းအားလုံးကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူသည်။

(၇) ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

နဝတ စစ်အုပ်စု ဖြုတ်ချရေးနှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက် နိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲ၊ သံတမန်ရေးတိုက်ပွဲ၊ လူထုတိုက်ပွဲ အပါအဝင် ဘက်ပေါင်းစုံမှ တိုးမြှင့်တိုက်ပွဲဝင်သွားရန် ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက သဘောတူသည်။

ယင်းသို့တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့် တန်းတူရည်တူ လက်တွဲ၍ အမျိုးသားအခွင့်အရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ တပြိုင်နက်တည်း စည်းလုံးညီညွတ်စွာ တိုက်ပွဲဝင်သွားကြရန်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည်။

ထို့အပြင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သည် ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူလူထု၏ဆန္ဒနှင့်အညီ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ခံရသော အနိုင်ရပါတီဖြစ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ အသိအမှတ်ပြုသည်သာမက ၎င်း၏ နဝတစစ်အုပ်စုကို ဆန့်ကျင်သောလုပ်ဆောင်မှုအားလုံးကို မိမိတို့နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက အပြည့်အဝ ထောက်ခံသည်။

(၈) ASEAN နှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

နဝတက အုပ်ချုပ်နေသော ကာလအတွင်း မြန်မာပြည်အား ASEAN အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လက်ခံခြင်းကို အတတ်နိုင်ဆုံး ဆိုင်းငံ့ပေးထားပါရန်၊ ASEAN သို့ ပန်ကြားလွှာပေးပို့သွားရန် ဤတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက သဘောတူသည်။

(၉) တပ်ပေါင်းစုနှင့်ပတ်သက်သော သဘောတူညီချက်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ပြည်လုံးဆိုင်ရာ တပ်ဦးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ တပ်ပေါင်းစု၏ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စည်းရုံးရေးစသည်တို့ကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် ဝိုင်းဝန်းပံ့ပိုး တည်ဆောက်ပေးရန် ဤတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည်။

(၁၀) ပြန်လည်ဆုံစည်းရန် သဘောတူညီချက်

မယ်သရောထာနှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီး၏ရလဒ်များကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းအကောင်အထည် ဖော်သွားရန်နှင့် အနည်းဆုံး တနှစ်လျှင်တကြိမ် စုံစုံညီညီ ပြန်လည်ဆုံစည်းကြရန် ကျွန်ုပ်တို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးက တညီတညွတ်တည်း သဘောတူကြသည်။

[၆]

**အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ
သူးမွဲကလိုး သဘောတူညီချက်**

မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ မှီတင်းနေထိုင်သည့်တိုင်းပြည်ဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ ညှိနှိုင်း၍ တည်ဆောက်ထားသော အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်မှုအင်အားဖြင့် မြန်မာပြည်

လွတ်လပ်ရေးကို ရယူနိုင်ခဲ့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်ကျဆုံးမှုနှင့်အတူ အမျိုးသားသွေးစည်း ညီညွတ်ရေးသည်လည်း လွင့်ပါးပျောက်ကွယ်ခဲ့ရသည်။

စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ အဖိနှိပ်ခံခဲ့ရခြင်း၏ အကျိုးဆက် အဖြစ် အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်မှု ပြိုကွဲလျက် တိုင်းပြည်ကြေပြုန်းပျက်သုဉ်းမည့် ဘေး အန္တရာယ်ကြီးကို ရင်ဆိုင်နေရသည့်အချိန်အခါဖြစ်ပေသည်။ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ ပြည်သူ တို့၏ လက်ငင်းလိုအပ်ချက်ဖြစ်သော စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဖျက်သိမ်းရေး၊ ခေတ်မီတိုးတက်၍ သာယာဝပြောသော ထာဝစဉ်ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ရေးတို့ကို အမျိုးသားသွေးစည်းညီ ညွတ်မှုအင်အားဖြင့်သာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့ ပါ၍ အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်မှု တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းသည် ယနေ့ကာလ တိုင်းရင်း သားပေါင်းစုံပြည်သူတို့အတွက် အဓိကကျသောလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ခေါင်းဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သည် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားပြုပါတီများ နှင့်ပူးတွဲလျက် ယင်းတာဝန်ကို တက်ကြွစွာထမ်းဆောင်နေသည့်နည်းတူ အောက်တွင် လက် မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့အစည်း (၂၃) ဖွဲ့သည်လည်း ၁၉၉၈-ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ(၁၂) ရက် နေ့မှ (၁၄) ရက်နေ့အထိ (၃) ရက်တိုင်တိုင် ကော်သူးလေပြည်နယ်၊ သူးမွဲကလိုးတွင် အမျိုးသား သွေးစည်းညီညွတ်ရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးကို အောင်မြင်စွာ ကျင်းပ၍ အောက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များကို တညီတညွတ်တည်း သဘောတူ ဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ ၎င်းသဘောတူ ညီဆုံးဖြတ်ချက်များမှာ -

- (၁) ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုသည့် ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ယင်းစာချုပ်ဆိုင်ရာကတိကဝတ်များ၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင်ထုတ်ပြန်သည့် ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်းထုတ်ပြန်ကြေညာချက်၊ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုသည့် မာနယ်ပလောစာချုပ်၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သည့် မယ်သရော ထာသဘောတူညီချက်များသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၊ ပြည်သူများ၏ အခြေခံအကျိုး စီးပွားကို ကိုယ်စားပြုသည့် သမိုင်းဝင်သဘောတူညီချက်များဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသည်။
- (၂) မြန်မာပြည်၏ လက်ရှိပဋိပက္ခသည် ဖိနှိပ်အုပ်စိုးသူ စစ်အာဏာရှင်အုပ်စုကတဖက်၊ အဖိ နှိပ်ခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူလူထုကြီးကတဖက် ဖြစ်ပွားနေသည့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပြီး ယင်းပဋိပက္ခကြီးသည် တနေ့တခြားပိုမိုပြင်းထန်လာနေသည့်အတွက် အဆုံး အဖြတ်ကာလတခုသို့ပင် ရောက်နေသည်ဟု သုံးသပ်ကြသည်။
- (၃) နဝတ/နအဖ စစ်အာဏာရှင်ကြီးစိုးမှုကြောင့် ယနေ့မြန်မာပြည်တွင် ဒီမိုကရေစီ ဆိတ် သုဉ်းခြင်းနှင့် အမျိုးသားအခွင့်အရေး ဆုံးရှုံးခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်နေရသည်။ ထို့ကြောင့် စစ် အာဏာရှင်ကြီးစိုးမှုကို ဖျက်သိမ်းပစ်ရန်မှာ တိုင်းပြည်၏ အဓိကဘုံလုပ်ငန်းတာဝန် ဖြစ် သည်ဟု တညီတညွတ်တည်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။

- (၄) နဝတ/နအဖ စစ်အာဏာရှင်ကြီးစိုးမှု တိုက်ဖျက်ရေးတွင် လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ အယူဝါဒ၊ လက်ဝဲလက်ယာ မခွဲခြားဘဲ ပါတီ၊ အဖွဲ့အစည်းများအားလုံး၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များအားလုံး အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်နိုင်သည့်အဆင့်မှ စတင်၍ လက်တွဲဆောင်ရွက်သွားကြရန် သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၅) နဝတ/နအဖ သည် အမျိုးသားညီလာခံကို ဦးစီးကျင်းပခွင့် မရှိပေ။ လက်ရှိပြုလုပ်နေသည့်အမျိုးသားညီလာခံသည် အတုအယောင်အမျိုးသားညီလာခံဖြစ်၍ လုံးဝတရားမဝင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအမျိုးသားညီလာခံအား လုံးဝအသိအမှတ်မပြုကြောင်း တညီတညွတ်တည်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၆) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူများ၏ဆန္ဒနှင့်အညီ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးရန် တညီတညွတ်တည်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၇) အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးအပြည့်အဝရှိပြီး၊ အမျိုးသားပြည်နယ်များ စုပေါင်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန် သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၈) ၁၉၉၀ ပြည့်ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားပြုပါတီ (၄) ပါတီ၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော် အစည်းအဝေးခေါ်ယူရန်တောင်းဆိုခြင်း၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီဖွဲ့စည်းခြင်း၊ လွှတ်တော်ရေးရာကော်မတီများဖွဲ့စည်းခြင်းများအား ထောက်ခံကြောင်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၉) ဤနှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှ သုံးပွင့်ဆိုင်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု ပေါ်ပေါက်ရေးကို လတ်တလော လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းသွားကြရန် သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၁၀) မြန်မာပြည်အတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါး စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု၊ ရောင်းဝယ်မှု၊ ပြည်ပတင်ပို့မှုများတွင် နအဖစစ်အုပ်စု၏ အဓိကပါဝင်ပတ်သက်နေမှုကို ဆန့်ကျင်ရှုတ်ချကြောင်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၁၂) နအဖစစ်အာဏာရှင်ကြီးစိုးမှုရှိနေသရွေ့ မြန်မာပြည်အတွင်းသို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှန်သမျှ ပြည်ပမှ ဝင်ရောက်မပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုကြောင်း သဘောတူဆုံးဖြတ်သည်။
- (၁၃) ဤအမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှ ဆုံးဖြတ်သည့် သဘောတူဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲသို့ တက်ရောက်ကြသည့် အဖွဲ့အားလုံးတာဝန်ယူရန်၊ စည်းရုံးညှိနှိုင်းရေးကော်မတီတရပ် ဖွဲ့စည်း၍ ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်သွားရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ (၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၁၄) ရက်)

[၇]

၂၀၀၅ အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင်
အခြေခံရမည့်လမ်းညွှန်မူ (၈) ချက်

ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသော ဒီမိုကရေစီ အင်အားစုမှ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ် စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုအမျိုးမျိုးနှင့် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတို့ကို အကြိမ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ကြပြီး ၂၀၀၅ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့၊ (၅၈) နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့တွင် “အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက် ရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်ချက် (၈) ချက်” ကို ခေါင်းဆောင်ကိုယ်စားလှယ် (၁၀၆) ဦး တို့က တညီတညွတ်တည်း လက်မှတ်ရေးထိုးသဘောတူနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ထို “အနာဂတ်ဖက် ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်မူ (၈) ချက်” မှာ အောက် ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (၁) **အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereign Power)**
နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာဟူသမျှတို့သည် ပြည်သူလူထုထံမှသာ ဆင်းသက်စေ ရမည်။
- (၂) **တန်းတူရေး (Equality)**
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ၊ လူမျိုးရေးအရဖြစ်စေ တန်းတူ ရည်တူအခွင့်အရေး ရှိစေရမည်။
- (၃) **ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Self-determination)**
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု စ သည့်ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့် အဝရှိစေရမည်။
- (၄) **ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုမူများ (Federal Principles)**
ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အပြည့်အဝရှိသောပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းမည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု ဖြစ်ရမည်။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ၏ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ထားရှိ ရမည်။

- (၅) **လူနည်းစုများ၏အခွင့်အရေးများ (Minority Rights)**
ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအတွင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်း ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (၆) **ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ကျားမဆိုင်ရာတန်းတူညီမျှမှုများ (Democracy, Human Rights and Gender Equality)**
ဘာသာအယူဝါဒ၊ အသားအရောင်၊ လိင်ကွဲပြားမှုများကို အခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေဘဲ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ၊ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (၇) **ဘာသာရေးကို အခြေမခံသောနိုင်ငံ (Secular State)**
ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော ပြည်ထောင်စု ဖြစ်စေရမည်။
- (၈) **ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် (Multi-party Democracy System)**
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးစေရမည်။

[၈]

ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုရန် ကြိုးပမ်းခြင်း

၂၀၁၅၊ အောက်တိုဘာ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ (၈) ဖွဲ့ (နောက်ပိုင်း ၁၀ ဖွဲ့ ဖြစ်သွားခဲ့သည်။) တို့ သဘောတူချုပ်ဆိုထားသော “တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်” (NCA) အရ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်ကို ကျင်းပပြုလုပ်၍ ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ- (၂၁) ရာစုပင်လုံအစည်းအဝေးများကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ အဆင့်ဆင့်ကို ကျင်းပခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သောဒီမိုကရေစီအခြေခံမှုများနှင့် ဖက်ဒရယ်အခြေခံမှုများကို ဖော်ထုတ်၍၊ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်တွင် သဘောတူထားသော အခြေခံမှုများကို ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ- (၂၁) ရာစုပင်လုံအစည်းအဝေးများတွင် “ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်” အဖြစ် ချုပ်ဆိုနိုင်ရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ “ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်” တွင်ပါရှိသော ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို အခြေခံ၍ “နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပါအဝင် ဥပဒေအရပ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက် ခြင်းနှင့်ပယ်ဖျက်ခြင်း” များ ပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုပါက “ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ်” ဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းနှင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) အရ ဆောင် ရွက်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်မှ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ “ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်” ချုပ်ဆိုခြင်းအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအခြေခံမူများဖော်ထုတ် နိုင်ရေးအတွက် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများက တက်နိုင် သရွေ့ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၆ ဇန်နဝါရီလ (၁၂) ရက်မှ (၁၆) ရက် နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သော ပထမအကြိမ် “ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ” တွင် NCA စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်း (၈) ဖွဲ့က “၂၀၀၅ ခုနှစ်” တွင် သဘောတူခဲ့သော “အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည် ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မူ (၈) ချက်” ကို အခြေခံ၍ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက် ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို တရား ဝင်တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

(၁) အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereign Power)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထု တရပ်လုံးထံမှ ဆင်းသက်လာစေရမည်။

- (က) ပြည်ထောင်စု၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထု တရပ်လုံးထံမှ ဆင်းသက်လာစေရမည်။
- (ခ) အချုပ်အခြာအာဏာ၏ ရေသောက်မြစ်သုံးသွယ်ဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေး အာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို သီးခြား စီ ကျင့်သုံးခြင်း (Separation of Powers) ရှိစေရမည်။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စု၏အချုပ်အခြာအာဏာမူလပိုင်ရှင်ဖြစ်သော ပြည်သူလူထု အနေဖြင့် Initiative နှင့် Referendum Power များကို မိမိတို့လက် ဝယ်တွင် ထားရှိကျင့်သုံးခွင့်ရှိစေရမည်။

(၂) တန်းတူရေး (Equality)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ၊ လူမျိုးရေးအရဖြစ်စေ တန်းတူရည်တူအခွင့်အရေး ရှိစေရမည်။

- (က) ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် လူမျိုးရေးအရ တန်းတူ ရည်တူ အခွင့်အရေးရရှိကြရမည်။
- (ခ) ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူရည်တူအခွင့် အရေးရရှိကြရမည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသား များပြည်နယ်များကို နိုင်ငံရေးအာဏာများဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများ တန်းတူရည်တူ အပ်နှင်းထားစေရမည်။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ မည်သည့်လူမျိုးကိုမျှ အထူးအခွင့်အရေး မပေးရ။ မည်သည့်လူမျိုးကိုမျှ အခွင့်အရေး ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ခြင်း မရှိစေရ။

(၃) ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Self-determination)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု စသည့်ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိစေရမည်။

- (က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု နယ်ပယ်များတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝ ရှိသောကြောင့် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးကံကြမ္မာကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- (ခ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်အမျိုးသားပြည်နယ်များသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့် အဝရှိကြသောကြောင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များက ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိစေရမည်။ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများ ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- (ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေးအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ထားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မှ ရုပ်သိမ်းဟန့်တားခြင်းမရှိစေရ။

(၄) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်မူ (Federal Principles)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော အမျိုးသား ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အာဏာတူလွှတ်တော် (၂) ရပ် ထားရှိစေရမည်။

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိ၍ တန်းတူ သောနိုင်ငံရေးအာဏာများကို အပ်နှင်းခြင်းခံရသည့်အမျိုးသားပြည်နယ် များကို အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းရမည်။

(ခ) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့် ရှိစေရ မည်။

(ဂ) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်အမျိုးသားပြည်နယ်များက ဥပဒေပြုအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ နှင့်တရား စီရင်ရေးအာဏာတည်းဟူသော နိုင်ငံရေးအာဏာ (၃) ရပ်စလုံး ကိုအပြည့်အဝ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိစေရမည့်အပြင်၊ ထိုနိုင်ငံရေးအာဏာ (၃) ရပ် စလုံးကို တရားဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးချုပ်များကို ထူထောင်ခွင့်ရှိစေရ မည်။

(ဃ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် အမျိုးသား ပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (Self-rule) နှင့် ထိုအဖွဲ့ဝင်အမျိုးသား ပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများ ပြည်နယ်များ ပူးပေါင်း၍ ဖွဲ့စည်းသည့် ပြည်ထောင်စုကို စုပေါင်းအုပ်ချုပ် ခွင့် (Shared-rule) တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားသည့်စနစ်ဖြစ်သောကြောင့် ဖက် ဒရယ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် အမျိုးသား ပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများပြည်နယ်များအကြားတွင် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Division of Powers) ရှိစေရမည်။

(င) တန်းတူသော ပြည်နယ်များပူးပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းသောအခါ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) ဟူ၍ လွှတ်တော် (၂) ရပ် ကို ထားရှိရမည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) တွင် အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့်အမျိုးသားများပြည်နယ်များမှ ဦးရေတူညီ သော ကိုယ်စားလှယ်များကို စေလွှတ်စေရမည်။

- (စ) အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများပြည်နယ်များက စုပေါင်းကျင့်သုံးရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ အပ်နှင်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေး၊ နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေး၊ ငွေစက္ကူနှင့် ငွေဒင်္ဂါးထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်စုလမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးစသော အာဏာများမှအပ ကြွင်းကျန်သောအာဏာ (Residual Power) များကို အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများပြည်နယ်များတွင် အပ်နှင်းထားစေရမည်။
- (ဆ) ပြည်နယ်များသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ကောက်ခံရရှိထားသော အခွန်ငွေများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် အခြားအရင်းအမြစ်များကို မျှဝေခံစားခွင့်ရှိစေရမည်။ ထိုနည်းတူ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြား ခွဲဝေသုံးစွဲခွင့်ကိုလည်း ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဇ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရအချင်းချင်းကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုများကို သီးခြားလွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စုအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးမှ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

(၅) လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်း (Minority Rights)

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် အမျိုးသားပြည်နယ်များနှင့် အမျိုးသားများပြည်နယ်များအတွင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

- (က) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝကာကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ (Autonomous Regions) နှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများ (National Areas) ကို ဥပဒေနှင့်အညီ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းစေရမည်။
- (ခ) ထိုတိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများက မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဘာသာစကားနှင့် အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မြှင့်တင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးစသည့်တို့ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်အာဏာများကိုလည်း အပြည့် အဝ အပ်နှင်းထားရမည်။

(၆) ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကျား-မ ဆိုင်ရာတန်းတူညီမျှမှု (Democracy, Human Rights and Gender Equality)

- (က) ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံးသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် တစ်ဦးပုဂ္ဂလိကအခွင့်အရေးများ (Individual Rights) နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ လူမျိုးအလိုက်ခံစားခွင့်ရှိသည့် စုပေါင်းအခွင့်အရေးများ (Collective Rights) များကို အပြည့်အဝ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ခ) ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမဟုတ်သော်လည်း ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံသားကို ခံယူထားသော နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေး (Citizen Rights) များကို အပြည့်အဝခံစားခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဂ) နိုင်ငံသားတိုင်း၏ မွေးရာပါပိုင်ခွင့်ဖြစ်သော အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို မည်သည့်အခြေအနေအောက်တွင်မှ ရုပ်သိမ်းခွင့်မရှိစေရ။
- (ဃ) ကျား-မဆိုင်ရာ လိင်ကွဲပြားမှုကို အခြေခံသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို လုံးဝပိတ်ပင်ဟန့် တားထားရမည်။

(၇) ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ (Multi-Party Democracy System)

လူမျိုးပေါင်းစုံ စုပေါင်းနေထိုင်၍ လူမျိုးပေါင်းစုံက စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်ထားသော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးစေရမည်။

- (က) ပြည်ထောင်စုတွင် တပါတီအာဏာရှင်စနစ် လုံးဝမပေါ်ပေါက်စေရန် ဥပဒေဖြင့် ဟန့်တားကာကွယ်ရမည်။
- (ခ) နိုင်ငံရေးပါတီများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က သီးခြားပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(၈) ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော နိုင်ငံ (Secular State)

နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေး ရောစပ်ခြင်း မရှိစေဘဲ၊ ဘာသာရေးကို အခြေမခံသောနိုင်ငံ ဖြစ်စေရမည်။

- (က) လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်မူအရ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိ နှစ်သက်ရာ ဘာသာအယူဝါဒကို ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ခ) ဘာသာရေးကို အသုံးပြု၍ နိုင်ငံရေးရာကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ခွင့်မပြု။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် မည်သည့်ဘာသာတရားကိုမျှ နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုရ။

၂၀၁၆ ဩဂုတ်လ (၃၁) ရက်နေ့မှ စက်တင်ဘာလ (၃) ရက်အထိ ကျင်းပခဲ့သော ဒုတိယအကြိမ် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁ ရာစု ပင်လုံပထမအစည်း အဝေး) ကိုလည်း NCA စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မရှိသေးသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုယ်စား “ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖက်ဒရယ်ကောင်စီ” (UNFC) မှ ခေါင်းဆောင် (၅) ဦးက “၂၀၀၅ လမ်းညွှန်အခြေခံမူ (၈) ချက်” ကို အခြေခံ၍ အကျယ်တဝင့်တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အပြင် NCA စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ “PPST” ကလည်း “ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ” ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် အခြေခံမူ (၂၂) ခုကို ၂၀၁၇ မေလ (၂၉) နှင့် ၂၀၁၈ ဇူလိုင်လများတွင် ကျင်းပခဲ့သော ပြည် ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ- (၂၁) ရာစုပင်လုံဒုတိယနှင့် တတိယအစည်းအဝေးများတွင် တင်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ-

အခြေခံမူ (၁) နိုင်ငံရေးအခြေခံမူများ

ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်ရာတွင် အခြေခံရမည့် နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်များသည် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် အခန်း (၁)၊ အခြေခံမူ (၁) အပိုဒ် (က) တွင် သဘောတူထားသည့် အတိုင်းဖြစ်သည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (က) ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး
 - (ခ) တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး
 - (ဂ) အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး
 - (ဃ) လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် တရားမျှတမှုတည်းဟူသော လောကပါလတရားများ
 - (င) ပင်လုံစာချုပ်နှင့် ပင်လုံကတိကဝတ်များအပေါ်အခြေခံသည့် ပင်လုံစိတ်ဓာတ်
 - (စ) ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်
-

အခြေခံမူ (၂) အချုပ်အခြာအာဏာ

- (က) နိုင်ငံတော်၏အချုပ်အခြာအာဏာသည် နိုင်ငံသားများထံမှ ဆင်းသက်ပြီး ပြည်ထောင်စု တဝှန်းလုံး၌တည်သည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၁) တွင် သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။)
- (ခ) နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မဏ္ဍိုင် (၃) ရပ်ဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို ပိုင်းခြားကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းကို ပြုရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၂) တွင် သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။)
- (ဂ) နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၏ခက်မ (၃) ဖြာဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအကြား ခွဲဝေအပ်နှင်း၍ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိစေရမည်။ ထို့အပြင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ပူးတွဲကျင့်သုံးမည့်အာဏာများကိုလည်း နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ခွဲဝေအပ်နှင်းပေးရမည်။

အခြေခံမူ (၃) အမျိုးသားတန်းတူရေး

- (က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ၊ လူမျိုးရေးအရဖြစ်စေ၊ တန်းတူ ရည်တူအခွင့်အရေးရရှိမည့်အပြင် ဘာသာစကား၊စာပေ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့်ခေလွှဲ ထုံးတမ်းများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မြှင့်တင်ခွင့်ရှိရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူ စာချုပ်အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၃) တွင် သဘောတူထားပြီးဖြစ်သည်။)
- (ခ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များကို နိုင်ငံရေးအာဏာများဖြစ်ကြသော ဥပဒေပြု ရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့်တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို တန်းတူရည်တူ အပ်နှင်းထားစေရမည်။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ မည်သည့်လူမျိုးကိုမှ အထူးအခွင့်အရေးမပေးရ၊ မည်သည့် လူမျိုးကိုမှ အခွင့်အရေး ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ခြင်း မရှိစေရ။

အခြေခံမူ (၄) ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်

- (က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အခြားကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေး အပြည့်အဝ ရရှိရမည်။

ထို့ကြောင့် မိမိတို့လူမျိုး၏ နိုင်ငံရေးကံကြမ္မာကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။

- (ခ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝ ရှိကြရမည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ နိုင်ငံရေးအာဏာ (၃) ရပ်ဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ခွဲဝေကျင့်သုံးခွင့်ပြုထားသည့်အတိုင်း ကျင့်သုံးခွင့်ရှိရမည်။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အရ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိဘဲ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဃ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏မွေးရာပါအခွင့်အရေးအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ထားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မှ ရုပ်သိမ်းဟန့်တားခြင်း မရှိစေရ။

**အခြေခံမူ (၅) ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်နှင့်
ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ ဖွဲ့စည်းခြင်း**

- (က) နိုင်ငံတော်ကို ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-က) တွင် သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။)
 - (ခ) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကိုအခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိ၍ တန်းတူသော နိုင်ငံရေးအာဏာများ အပ်နှင်းခြင်းခံရသည့်ပြည်နယ်များဖြင့် ပြည်ထောင်စုကိုဖွဲ့စည်းရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-ခ) တွင် တချို့တဝက် သဘောတူထား၍ ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန် မှတ်ချက်ဖြင့်ထားသည်။)
 - (ဂ) ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးအရ ပြည်နယ်များ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲခြင်း မရှိစေဘဲ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
 - (ဃ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များကို ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတည်းဟူသော အာဏာ(၃) ရပ်စလုံးကို အပ်နှင်းစေရမည်။ ဥပဒေပြုရေးအာဏာကိုကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာ
-

ကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အပ်နှင်းထားသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် အညီ လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော်ချုပ်တို့ကို ထူထောင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-င) တွင် တချို့တဝက် သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။)

- (င) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် အမျိုးသား လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဟူ၍ လွှတ်တော် (၂) ရပ်ထားရှိရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) တွင် တချို့တဝက် သဘောတူ ထားပြီးဖြစ်သည်။)
- (စ) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင်လိုအပ်ချက်များ ပေါ် ပေါက်လာပါက ပြည်နယ်သစ်များ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။

အခြေခံမူ (၆) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (မှတ်ချက်။ ။ အခြေခံမူ (၆) သည် FCDCC ၏ ၂၀၀၆ အဆိုပြုချက်အတိုင်း တင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။)

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကိုအခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Division of Power) ရှိ စေရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-ဃ) တွင် တချို့တဝက် သဘောတူညီထားပြီးသားဖြစ်သည်။)
- (ခ) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ ပြည်နယ် များကို အပ်နှင်းထားသော နိုင်ငံရေးအာဏာများကို ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိရမည်။
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြားအာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ နိုင်ငံတော် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ခက်မ (၃) ဖြာဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးရာတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ က သီးခြားကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ ပူးတွဲကျင့်သုံးရမည့် “ပူးတွဲအာဏာများ” ကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များက သီးခြားကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်သော်လည်းကောင်း အသီးသီး ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။(ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန်)

(ဃ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ကောက်ခံရရှိထားသော အခွန်ငွေများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ မျှဝေခံစားခွင့်ရှိစေရမည်။

(ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-စ) တွင် သဘောတူညီထားပြီးသားဖြစ်သည်။)

(င) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သီးသန့်ဥပဒေပြုရေး အာဏာအညွှန်း
ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် အောက်ပါစာရင်းပါကိစ္စများအလို့ငှာ သီးသန့်ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ရှိစေရမည်။

(၁) ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍ

(က) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့များဥပဒေ

(ခ) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်ဥပဒေ

(ဂ) ပြည်ထောင်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ဥပဒေ

(ဃ) အမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီဥပဒေ

(င) ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ

(စ) လက်နက်နှင့် ပေါက်ကွဲစေတတ်သော ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ တင်သွင်းခြင်း၊ တင်ပို့ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ

(ဆ) နိုင်ငံသားများ စစ်မှုထမ်းရေးဆိုင်ရာဥပဒေ

(၂) နိုင်ငံခြားရေးကဏ္ဍ

(၁) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နှစ်ပြည်ထောင်ဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများ သဘောတူညီချက်များဥပဒေ

(၂) နိုင်ငံကူးလက်မှတ်နှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေ

(၃) ကုလသမဂ္ဂနှင့် သံတမန်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များဥပဒေ

(၃) စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ

(က) ငွေစက္ကူနှင့် ငွေဒင်္ဂါးထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ

(ခ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏နှစ်စဉ်ရသုံး ခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်းဆိုင်ရာဥပဒေ

(ဂ) နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေ

- (ဃ) နိုင်ငံတကာငွေကြေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ
 - (င) သွင်းကုန်ထုတ်ကုန်အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (စ) ပြည်ထောင်စုဗဟိုဘဏ်ဥပဒေ
 - (င) ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ
 - (၁) စာတိုက်နှင့် ကြေးနန်းဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ
 - (၂) ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားလုပ်ငန်းများဥပဒေ
 - (၃) ပြည်ထောင်စု အဝေးပြေးကားလမ်းများ၊ ရထားလမ်းများ၊ ရေကြောင်းလမ်းများ၊ ကမ်းရိုးတန်းနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းသွားလာရေးများနှင့် လေကြောင်းလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၅) ပညာရေးကဏ္ဍ
 - (၁) ဘွဲ့လွန်ပညာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ
 - (၂) ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၃) အဆင့်မြင့်သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၄) အခြေခံပညာကို အခမဲ့သင်ကြားခွင့်ဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၆) ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေးကဏ္ဍ
 - (၁) ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးကိစ္စရပ်များဥပဒေ
 - (၂) ကလေးသူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၃) ကလေးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၇) တရားရေးကဏ္ဍ
 - (က) ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ သီးသန့်စီရင်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတရားရုံးကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (ဂ) ပြည်ထောင်စုတရားရုံးများဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်တရားသူကြီးများ ခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (ဃ) ဓလေ့ထုံးတမ်း ကွဲပြားခြားနားသူများအကြား လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
-

(စ) လွှတ်တော်များရေးရာကဏ္ဍ

- (၁) အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- (၂) ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဥပဒေ
- (၃) ပြည်သူ့လွှတ်တော် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်များဆိုင်ရာဥပဒေ

(ဇ) စက်မှုလက်မှုနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာကဏ္ဍ

- (က) အလေးချိန်နှင့် ခြင်္တယ်တိုင်းတာခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
- (ခ) ကူးယူဖြန့်ချိခွင့်၊ နည်းပညာမူပိုင်ခွင့်၊ ဒီဇိုင်းနှင့်တံဆိပ် အမှတ်အသားဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- (ဂ) အလုပ်ချိန်၊ အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခ၊ အလုပ်ပိတ်ရက်များနှင့် လုပ်ငန်းခွင်ဘေး အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်ဆိုင်ရာဥပဒေ

(ငဝ) အရပ်ရပ်ဆိုင်ရာကဏ္ဍ

- (၁) နိုင်ငံရေးပါတီများဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၂) ပြည်နယ်သစ်များဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၃) အသင်းအဖွဲ့များနှင့် သမဂ္ဂများဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၄) ပြည်ထောင်စုမြို့တော်သတ်မှတ်ခြင်းဥပဒေ
 - (၅) ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၆) နိုင်ငံရေးတာဝန်ထမ်းဆောင်သူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ငွေကြေးနှင့်ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၇) ပြည်ထောင်စု (အဝေးရောက်) နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန် ဝတ္တရားများဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၈) လူဦးရေသန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၉) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံခြားသားများ နိုင်ငံသား ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၁၀) နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၁၁) လူထုဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုင်ရာဥပဒေ
 - (၁၂) အမှန်တရားဖော်ထုတ်ရေးနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကော်မရှင်ဥပဒေ
-

(စ) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ ပူးတွဲကျင့်သုံးရမည့် ထပ်တူဥပဒေပြုရေးအာဏာ အညွှန်း

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့်ပြည်နယ်လွှတ်တော်အသီးသီးတို့သည် အောက်စာရင်း ပါကိစ္စများတွင် မိမိတို့လွှတ်တော်တစ်ခုချင်းစီအလိုက် ထပ်တူဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အာဏာ ရှိစေရမည်။

- (၁) ပြည်ထောင်စုအတွင်း ရောင်းဝယ်ခွန်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းခွန်၊ အမြတ်ခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်၊ ဆိပ်ကမ်းခွန်အပါအဝင် အကောက်အခွန်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ
- (၂) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး
- (၃) မူးယစ်ထုံထိုင်း ဘေးဖြစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများ
- (၄) ဖွား-သေစာရင်း မှတ်ပုံတင်ခြင်း
- (၅) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း၌ ကျရောက်သည့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၏ စွမ်းအင်စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းကြီးများ
- (၆) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း မြေပေါ်မြေအောက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း
- (၇) နိုင်ငံခြားအစိုးရများနှင့် ကုမ္ပဏီများမှ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ
- (၈) ဒေသဆိုင်ရာ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားလုပ်ငန်းများ
- (၉) ဘဏ်နှင့် အာမခံလုပ်ငန်းများ
- (၁၀) နေအိမ်၊ ဥပစာ၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စများ
- (၁၁) တက္ကသိုလ်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- (၁၂) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ် တနယ်မှတနယ်သို့ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလျက် ရှိသော မြစ်များနှင့် ရေကြောင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များ၊ ပြည်တွင်းပင်လယ်ရေကြောင်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များ
- (၁၃) ဒုက္ခသည်ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်
- (၁၄) ရာဇဝတ်မှုဥပဒေနှင့် တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေများ
- (၁၅) ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း လေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများ

- (၁၆) အလုပ်သမားနှင့် လယ်သမားဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- (၁၇) ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေး
- (၁၈) ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ
- (ဆ) ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၏ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်အာဏာများ
ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များကို ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိ၍ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ သီးခြားပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များသည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ် များက စုပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံသို့ အပ်နှင်းထားသော ဥပဒေပြုအာဏာများမှအပ ကျန်ရှိသောကိစ္စရပ်များအားလုံးတွင် ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အာဏာများရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များသည်-
 - (ဆ.၁) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအတွင်း ကျင့်သုံးရမည့်ဥပဒေပြုရေး အာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ၊ တရားစီရင်ရေးအာဏာဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ များနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ ပြည်နယ် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာဥပဒေများကို ပြည်နယ် လွှတ်တော်၏ဥပဒေ ပြုအညွှန်းတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။
လူမျိုးအမည်ကိုအခြေခံသောအမျိုးသားပြည်နယ်များတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအလိုက် ခံစားသင့်ခံစားထိုက်သော လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်း အခွင့်အရေးနှင့် သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ် သောဥပဒေများဖြစ်သည့်-
 - (ဆ.၂) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများက မိမိတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့ကို အခြေခံ၍ လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရရှိ ရေးအတွက် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သောဥပဒေများ၊
 - (ဆ.၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများက မိမိတို့၏ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အမျိုးသားရေး လက္ခဏာများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သော စာသင်ကျောင်းများဖွင့်လှစ်သင်ကြားခွင့်၊ ယဉ်ကျေးမှုပြတိုက်နှင့် အမွေအနှစ် ထိန်းသိမ်းခွင့်၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အဆို၊ အတီး၊ အက ပညာသင် ကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်ခွင့်စသည်တို့အတွက် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သောဥပဒေ များကို ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

လူမျိုးအမည်ကိုအခြေခံသော အမျိုးသားပြည်နယ်များတွင်ဖြစ်စေ၊ လူမျိုးပေါင်းစုံရောနှောနေထိုင်သည့်အမျိုးသားများပြည်နယ်များတွင်ဖြစ်စေ ထိုပြည်နယ်များအတွင်းရှိ ပြည်သူ့လူထုတရပ်လုံး၏ ဘဝလုံခြုံရေး၊ ငြိမ်းချမ်းသာယာရေးနှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သော ဥပဒေများ ဖြစ်သည့်-

(ဆ.၄) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဘာသာစကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အမျိုးသားလက္ခဏာများ ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးနယ်ပယ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ဖန်တီးဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်နှင့် စာအုပ်စာတမ်းများ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဝေခွင့်၊ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားအစီအစဉ်များ လွတ်လပ်စွာ လွှင့်ထုတ်ခွင့်စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သောဥပဒေများ၊

(ဆ.၅) ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ပြည်နယ်များ၏ ဘဝလုံခြုံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းသာယာရေးအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်များဖြစ်သော ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေး၊ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေး၊ သဘာဝရင်းမြစ်များနှင့် ဓာတ်သတ္တုများ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး စသည့်ကိစ္စရပ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်သောဥပဒေများဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

(ဇ) ကြွင်းကျန်သည့်အာဏာများ***

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သီးသန့်ဥပဒေအညွှန်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ထပ်တူပြုဥပဒေအညွှန်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သီးသန့်ဥပဒေပြုအညွှန်းတွင်သော်လည်းကောင်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသေးသော ကြွင်းကျန်သည့်ဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များက ကျင့်သုံးခွင့်ရှိစေရမည်။ (ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန်)

(ဈ) ပြည်ထောင်စုဥပဒေကလွှမ်းမိုးခြင်း

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဥပဒေနှင့်ပြည်နယ်ဥပဒေတို့ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှု ဖြစ်ပေါ်လာပါက ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဥပဒေက ပြည်နယ်ဥပဒေအပေါ် လွှမ်းမိုးစေရမည်။

အခြေခံမူ (၇) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိစေဘဲ လွတ်လပ်စွာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ခ) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိစေဘဲ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အကယ်၍ ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ [များ] အကြား ဆန့်ကျင်မှု တစ်ခုခုရှိလာပါက ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ [များ] ကို လွှမ်းမိုးမှုရှိစေရမည်။
- (ဂ) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပင်လုံစာချုပ်အပိုဒ် ၅ တွင် အာမခံချက်ပေးထားသည့်မူအတိုင်း ပြည်နယ်များ၏ နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စရပ်များကိုပြင်ပ (ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် အခြားပြည်နယ်များ) မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မရှိစေရေးအတွက် အကာအကွယ်ပေးထားရမည်။
- (ဃ) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များကြား အာဏာခွဲဝေ ကျင့်သုံးခြင်းမူအရ ပြည်နယ်များကို အပ်နှင်းထားသော နိုင်ငံရေးအာဏာများဖြစ်ကြသည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များတွင် လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အပြည့်အစုံ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။
- (င) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်း ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသော ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အပြည့်အစုံ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။
- (စ) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Division of Power) မူအရ ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ပြည်နယ်များ ကျင့်သုံးရန် အာဏာခွဲဝေပေးထားသော ဥပဒေပြုအညွှန်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ပူးတွဲကျင့်သုံးရမည့်အာဏာများကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အပြည့်အဝရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။ (ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန်)

- (ဆ) လူမျိုးအမည်ကိုအခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသားပြည်နယ်များတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ လူမျိုးအလိုက် ခံစားသင့်ခံစားထိုက်သော လူမျိုးရေးဆိုင်ရာစုပေါင်းအခွင့်အရေးများဖြစ်ကြသည့် စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာဥပဒေ၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်များဆိုင်ရာလက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်၊ ထိန်းသိမ်း၊ ကာကွယ်၊ မြှင့်တင်ခြင်း အခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အပြည့်အစုံရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းရမည်။
- (ဇ) ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ထိုပြည်နယ်အတွင်းရှိ လူမျိုးများ၏ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အဆင့်ဆင့်ကို အာမခံချက်ပေးရမည်။ ထိုသို့ အာမခံချက်ပေးနိုင်ရေးအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသနှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများကို လိုအပ်သလိုသတ်မှတ်နိုင်ရေးအတွက် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အမည်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-ဂ) တွင် တချို့တဝက်သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည်။)
- (ဈ) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြေယာနှင့်သဘာဝအရင်းအနှီးများပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခွင့်၊ ထုတ်ယူသုံးစွဲခွင့်၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခွင့်၊ အခွန်ကောက်ယူခွင့်များကို မိမိတို့လူမျိုးများ၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိစေဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်သောအခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် အပြည့်အစုံရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (ည) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များအတွက် လုံလောက်သောဘဏ္ဍာငွေများ ကောက်ခံရရှိနိုင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်အတွင်း အခွန်ကောက်ခံခွင့်၊ သုံးစွဲခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲခွင့်၊ ပြည်ထောင်စုနှင့်အခြားပြည်နယ်များမှ မျှဝေခံစားခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲခွင့်ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် တိကျစွာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (ဋ) ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းမူအရ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များတွင် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးကဏ္ဍများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လုံလောက်သောအာဏာရှိကြောင်းကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တိကျစွာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။

(၄) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ၏ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အနည်းဆုံးအောက်ပါအကြောင်းအရာများ ပါဝင်ရမည်။

၁။ အခြေခံအခွင့်အရေးများ

မှတ်ချက်။ ။ လူမျိုးအမည်ကိုအခြေခံ၍ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်နယ်များတွင် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်းရှိ အတူအကွနေထိုင်သော အခြားသောတိုင်းရင်း သားလူမျိုးများအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်းအခွင့်အရေးများဖြစ်ကြသည့် စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံး တမ်းများဖြစ်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Cultural Self-determination) ကို အခြေခံအခွင့်အရေးများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြ၍ အာမခံချက်ပေးရမည်။

၂။ ဥပဒေပြုရေးအာဏာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်

၃။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ

၄။ တရားစီရင်ရေးအာဏာ ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများ

၅။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့်ဘဏ္ဍာငွေများ စီမံခန့်ခွဲခြင်း

၆။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး

၇။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသနှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများ ကို ဖွဲ့စည်းခြင်း။

၈။ ဒေသန္တရအစိုးရများ ဖွဲ့စည်းခြင်း

၉။ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး

၁၀။ ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြားဆက်ဆံရေး

၁၁။ ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဆိုင်ရာကိစ္စ

၁၂။ ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စ

၁၃။ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်

၁၄။ ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း

၁၅။ အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်များ

အခြေခံမူ (၈) လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်း

(က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို ကျင့်သုံးသော ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအတွင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

- (ခ) ထိုလူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ လူ့ဦးရေအနည်းအများ၊ နေထိုင်ရာဒေသ အကျယ်အဝန်းစသည်တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ သင့်လျော်သည့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသနှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများကို လိုအပ်သလို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (ဂ) အမျိုးသားပြည်နယ်အဆင့် မရရှိသေးသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ ပြည်နယ်နှင့် တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်းရှိသော ပြည်နယ်များအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ (သို့မဟုတ်) အမျိုးသားနယ်မြေများအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (ဃ) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် တိုင်း၊ ဒေသနှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအဆင့်ဆင့်ကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် တိကျစွာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (င) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များတွင် ပြန်ကျစွာနေထိုင်၍ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရ တိုင်း၊ ဒေသနှင့် အမျိုးသားနယ်မြေများဖွဲ့စည်းရန် အခြေအနေမရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများကို ပြည်နယ်အစိုးရများတွင်ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများကို ခန့်အပ်ထားရမည်။
- (စ) Native Title

အခြေခံမူ (၉) ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခြင်း

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စု၏အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များတွင် ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိရမည်။
- (ခ) ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့များသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲစီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ရှိရမည်။
- (ဂ) ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့များသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်လူဦးရေ၏ (၀.၂) ရာခိုင်နှုန်းထက် အင်အား မပိုစေရ။

အခြေခံမူ (၁၀) ပြည်ထောင်စုသမ္မတနှင့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးရမည်။

- (ခ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်၏ဦးဆောင်ဖြစ်သည်။
 - (ဂ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတကို ပြည်နယ်လွှတ်တော်အသီးသီးမှ တပြည်နယ်လျှင် တဦးကျစီ ပေးပို့သော သမ္မတလောင်းများအနက်မှ သမ္မတတဦးနှင့် ဒုတိယသမ္မတနှစ်ဦးတို့ကို အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရမည်။
 - (ဃ) ပြည်နယ်တခုမှ သမ္မတအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရပါက နောက်ထပ်သက်တမ်းသုံးကြိမ်အတွင်း အဆိုပါပြည်နယ်မှ သမ္မတ ထပ်မံရွေးချယ်ခြင်း မရှိစေရ။ ဤသက်တမ်းအရေအတွက်တွင်မူ ဒုတိယသမ္မတ သက်တမ်းကာလအကျိုးမဝင်စေရ။
 - (င) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်အပါအဝင် ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ စစ်သေနာပတိချုပ်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရမည်။ သို့ရာတွင် ဤအခွင့်အာဏာကို အရေးပေါ်အခြေအနေ၌သာ အပြည့်အဝကျင့်သုံးခွင့်ရှိနိုင်သည်။
 - (စ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်ကိုရယူပြီး ပြည်ပနိုင်ငံတခုခုကို စစ်ကြေညာခြင်း၊ စစ်ရပ်စဲခြင်းများ ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
 - (ဆ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်က ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် အမည်တင်သွင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အား ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ဇ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်က အမည်စာရင်းတင်သွင်းသောပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရဝန်ကြီးများအဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ဈ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးထောက်ခံ၍ အတည်ပြုချက်ရရှိပြီ သူ့အား ပြည်ထောင်စု၏ ရှေ့နေချုပ်အဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ည) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးထောက်ခံ၍ အတည်ပြုချက်ရရှိပြီးသူအား ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တရားသူကြီးများအဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ဋ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးထောက်ခံ၍ အတည်ပြုချက်ရရှိပြီးသူအား ပြည်ထောင်စုစာရင်းစစ်ချုပ်အဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ဌ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးထောက်ခံ၍ အတည်ပြုချက်ရရှိ
-

- ပြီးသူများအား ပြည်ထောင်စုကော်မတီ အသီးသီးတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ခန့်ထားရမည်။
 - (ဋ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ရှိအမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးထောက်ခံ၍ အတည်ပြုသော (သို့မဟုတ်) အတည်ပြုပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည့် ဥပဒေကြမ်းများအား ပြည်ထောင်စုဥပဒေ ဖြစ်မြောက်လာရေးအတွက် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ထုတ်ပြန်ကြေညာပေးရမည်။
 - (ဃ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုတရားရုံးလုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သော အရေးကြီးသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ အမှာလွှာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ မိန့်ခွန်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့ ပူးတွဲထိုင်သည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ အကြောင်းကြားနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် မိန့်ခွန်းမြှောက်ကြားနိုင်သည်။
 - (ဎ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာခြင်းနှင့် ရုပ်သိမ်းခြင်းတို့ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာပေးရမည်။
 - (တ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (မှတ်ချက်။ ။ FCDC အစီအစဉ်အတိုင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။)

အခြေခံမူ (၁၁) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ

- (က) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ် ဦးဆောင်သော ဝန်ကြီးအဖွဲ့ဖြင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းရမည်။
 - (ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖွဲ့ကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။
 - (ဂ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်အား အဖွဲ့လိုက် စုပေါင်းတာဝန်ခံရမည်။
 - (ဃ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရကို တာဝန်ခံရမည်။
 - (င) ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏သက်တမ်းသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော်သက်တမ်းနှင့်အညီ ဖြစ်သည်။
 - (စ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့များ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပုံနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (မှတ်ချက် ။ FCDC အစီအစဉ်အတိုင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။)

အခြေခံမူ (၁၂) ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေး

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို ကျင့်သုံးသော ပြည်ထောင်စုတွင် တရားစီရင်ရေးအာဏာသည် တရားရုံးများတွင် တည်ရှိရမည်။
- (ခ) တရားစီရင်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ဥပဒေနှင့်အညီ အဆင့်ဆင့် တည်ထောင်ထားသော တရားရုံးများတွင် ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိပြီး လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော တရားစီရင်ရေးစနစ် ဖြစ်ရမည်။
- (ဂ) တရားသူကြီးများသည် လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး တရားဥပဒေကိုသာ တာဝန်ခံရမည်။
- (ဃ) တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ် ဖွဲ့စည်းခြင်းကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ကိစ္စရပ်များကို ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တိကျစွာ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။

အခြေခံမူ (၁၃) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံး

- (က) ပြည်ထောင်စုနှင့်တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် သီးခြားလွတ်လပ်သော နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာရုံးကို တည်ထောင်ထားရှိရမည်။ (ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၄-ဆ) တွင်သဘောတူထားပြီးဖြစ်သည်။)
- (ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးကို ပြည်ထောင်စုတရား၏လွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီး (၉) ဦးအပါအဝင် အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ် (၂) ဦးနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှ ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ် (၂) ဦးတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။
- (ဂ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးတွင်ပါဝင်မည့် အမျိုးသားလွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်များရွေးချယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် (အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေး၍) က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

အခြေခံမူ (၁၄) ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ

(က) ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အောက်ပါ အတိုင်း ဆောင်ရွက်မည်-

(၁) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ လုံခြုံရေးနှင့် ပြည်သူ့လူထုကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။

(၂) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရမည်။

(၃) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရမည်။

(၄) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် မည်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီ၏ ပါတီဝင်မျှ မဖြစ်စေရ။ မည်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီ (သို့တည်းမဟုတ်) လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သြဇာခံမဖြစ်စေရ။

(၅) ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့များသည် ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးအပ်မှုတွင် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအားလုံး အချိုးကျတိုက်ရည်စားပြုမှု ရှိရမည်။

(၆) ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွင်း လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ အသားအရောင်၊ လိင်နှင့်လိင်စိတ်ကွဲပြားမှုတို့အပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေရ။

(ခ) ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စု၏ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများအတွက် လိုအပ်သော ပြည်ထောင်စုလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အမျိုးသား လုံခြုံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့များကို ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စု၏ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူဝါဒများ

ပြည်ထောင်စု၏ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူဝါဒများကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ချမှတ်ပေးရမည်။

(ဃ) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်

(၁) ပြည်ထောင်စုအား ပြည်ပရန်မှ ကာကွယ်ရေးအတွက် တခုတည်းသော ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်တရပ်ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရမည်။

(၂) ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်၏ စစ်သေနာပတိချုပ် ဖြစ်စေရမည်။

- (၃) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ ချမှတ်ထားသော ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်၏ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူဝါဒများကို တာဝန်ခံဆောင်ရွက်ရမည်။
- (၄) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာကိစ္စများသည် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ကွပ်ကဲမှုအောက်တွင် ရှိစေရမည်။
- (၅) ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်တွင် လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသူ မည်သူ့ကိုမျှ ခန့်အပ်ခြင်း မရှိစေရ။ ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးသည် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေရမည်။
- (င) **ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်ဖွဲ့စည်းခြင်း**
 - (၁) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်ကို ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်တို့ဖြင့် လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းထားရှိရမည်။
 - (၂) ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်၏ ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ရမည်။
- (စ) **အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေး**

ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်သည် မည်သည့်အချိန်အခါမဆို အရပ်ဘက်အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးအောက်တွင် ရှိစေရမည်။
- (ဆ) **အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း**

ပြည်ထောင်စု၏ အရေးပေါ်အခြေအနေအောက်တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတသည် -

 - (၁) စစ်သေနာပတိချုပ်၏ အခွင့်အာဏာကိုအသုံးပြုပြီး ပြည်ထောင်စုတပ်မတော် အပါအဝင် ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရမည်။
 - (၂) ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ မည်သည့်ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့ကို မဆို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အစိုးရများတို့နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး ဆင့်ခေါ်ခွင့်၊ စုစည်းခွင့်၊ တာဝန်ပေးအပ်ခွင့်၊ ရုပ်သိမ်းခွင့် ရှိစေရမည်။
- (ဇ) **စစ်တက္ကသိုလ်များ**

ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်၏ ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်တို့အတွက် သီးခြားသော စစ်တက္ကသိုလ်များ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရမည်။ ယင်းတက္ကသိုလ်များတွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များမှ အချိုးကျတက်ရောက်သင်ကြားခွင့်ရှိစေရမည်။

(ဈ) ပညာပေးသင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ပို့ချခြင်း

စစ်ပညာသင်တန်းအဆင့်ဆင့်တွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်များအပြင် -

- (၁) ဒီမိုကရေစီအခြေခံကျင့်စဉ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတရားများ၊
- (၂) ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအပါအဝင် အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများကိုပါ ထည့်သွင်းသင်ကြားပို့ချရမည်။

(ည) စစ်မှုထမ်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ

ပြည်ထောင်စု၏ အရွယ်ရောက်ပြီးသော နိုင်ငံသားတိုင်း ဥပဒေအရ စစ်မှုထမ်းရမည်။ နိုင်ငံသားများ စစ်မှုထမ်းရေးဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(ဋ) ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့

- (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် သက်ဆိုင်သော အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရမည်။
- (၂) ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့ကို အရပ်သားအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးလက်အောက်တွင် ထားရှိရမည်။
- (၃) ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်မှ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(ဌ) ပြည်ထောင်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့

- (၁) ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရမည်။
- (၂) ပြည်ထောင်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ကို အရပ်သားအစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးလက် အောက်တွင် ထားရှိရမည်။
- (၃) ပြည်ထောင်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန်အတွက် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်မှ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(ဍ) အမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီ

အမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(မှတ်ချက်။ ။ FCDCC ၏ အဆိုပြုချက်အတိုင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။)

အခြေခံမူ (၁၅) နိုင်ငံရေးစနစ်

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို ကျင့်သုံးရမည်။ (ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၅-က) တွင် သဘောတူထားပြီးသား ဖြစ်သည်။)
 - (ခ) လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ကျင်းပရမည်။ (ပြည်ထောင်စု သဘောတူစာချုပ် အစိတ်အပိုင်း (၁) ၏ (၅-ခ) တွင် သဘောတူထားပြီးသားဖြစ်သည်။)
 - (ဂ) နိုင်ငံရေးပါတီများကို ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများ၊ ကျင့်စဉ်များနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းထူထောင်နိုင်သည်။
 - (ဃ) နိုင်ငံရေးပါတီများဆိုင်ရာဥပဒေများကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် (အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်တို့က သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးဆုံးဖြတ်သော) က ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (မှတ်ချက်။ ။ FCDCC ၏ အဆိုပြုချက်အတိုင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။)

အခြေခံမူ (၁၆) ရွေးကောက်ပွဲစနစ်

- (က) ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုတွင် ကျင့်သုံးရမည့် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (မှတ်ချက်။ ။ FCDCC ၏ အဆိုပြုချက်အတိုင်း တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။)

အခြေခံမူ (၁၇) ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော ပြည်ထောင်စု

- (က) ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကိုကျင့်သုံးသော ပြည်ထောင်စုတွင် ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့ကို အာမခံချက်ရှိရမည်။
- (ခ) လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်မှအရ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိနှစ်သက်ရာ ဘာသာအယူဝါဒများကို ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဂ) ဘာသာရေးကို အသုံးချ၍ နိုင်ငံရေးရာကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ခွင့်မပြု။
- (ဃ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် (အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် သီးခြားစီဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသော) သည် မည်သည့်ဘာသာတရားကိုမျှ နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုရ။

အခြေခံမူ (၁၈) အခြေခံအခွင့်အရေးများ
(Fundamental Rights)

(က) ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးများ

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်သူတိုင်းသည် -

- (၁) အသက်ရှင် ရပ်တည်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- (၂) လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ အသားအရောင်၊ အဆင့်အတန်း၊ အသက်အရွယ်၊ လိင်နှင့်လိင်စိတ် ကွဲပြားမှုများကြောင့် ခွဲခြားမှုမရှိစေရဘဲ တရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူအခွင့်အရေး ရှိစေရမည်။
- (၃) လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- (၄) လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခံပိုင်ခွင့်ရှိပြီး လူ့ဂုဏ်သိက္ခာအားလေးစားစေမှုနှင့် ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ကို ရယူပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

(ခ) အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်းနေထိုင်သူ မည်သူမဆို -

- (၁) ကျွန်ပြုခြင်းမခံစေရ။
- (၂) အတင်းအဓမ္မစေခိုင်းခံခြင်း မရှိစေရ။
- (၃) နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှုပြုခြင်း၊ လူမဆန်သော ရက်စက်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခြင်း မခံစေရ။
- (၄) လူကုန်ကူးခြင်းမပြုရ။

(ဂ) အခြေခံရပိုင်ခွင့်

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်းနေထိုင်သူတိုင်းသည် -

- (၁) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်၊ သတင်းရယူခွင့်၊ သတင်းဖြန့်ချိခွင့် ရှိစေရမည်။
- (၂) လွတ်လပ်စွာ ဘာသာတရား ကိုးကွယ်ခွင့်၊ ဘာသာရေး ထုံးတမ်းစဉ်လာများကို ကျင့်သုံးခွင့် ရှိစေရမည်။
- (၃) လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြခွင့် ရှိစေရမည်။
- (၄) နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့် တောင်းခံပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

- (၅) ဤပုဒ်မပါ လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများ၊ ကျင့်စဉ်များကို ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားများကို ထိခိုက်ပျက်ပြားစေနိုင်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပါက ကန့်သတ်ဟန့်တားသည့်ဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းနိုင်စေရမည်။
- (ဃ) ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့် အခွင့်အရေး
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်သူ မည်သူမဆို -
 - (၁) မိမိ၏နေအိမ်၊ မိသားစု စာပေးစာယူအပါအဝင် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်မှုတို့ကို ဥပဒေနှင့်အညီ မဟုတ်သော နေနှင့်ယှက်ခြင်း၊ မိမိ၏သိက္ခာနှင့် ဂုဏ်သတင်းကို ဥပဒေနှင့်အညီ မဟုတ်သောနည်းဖြင့် ထိခိုက်ခြင်း မခံထိုက်စေရ။
 - (၂) ဥပဒေနှင့်မညီသောနည်းဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှာဖွေခံရခြင်း၊ နေအိမ်ဥပစာအတွင်း ဝင်ရောက်ရှာဖွေခံရခြင်းတို့နှင့် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်း သိမ်းယူခံရခြင်းမှ လုံခြုံမှုခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (င) ကျား-မ တန်းတူအခွင့်အရေး
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်သူတိုင်းသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မိသားစုအစရှိသည့် ကဏ္ဍနယ်ပယ်အသီးသီး၌ ကျား-မ တန်းတူအခွင့်အရေးရှိစေရမည်။
- (စ) နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် အခွင့်အရေး
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်သူတိုင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ နိုင်ငံသားအဖြစ် လျှောက်ထားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အခြေခံမူ (၁၉) နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

- (က) လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ပြည်ထောင်စုအတွင်း လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့် ရှိစေရမည်။
 - (ခ) ပြည်ပသို့ ထွက်ခွာခွင့်၊ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခွင့်
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်ပသို့ ထွက်ခွာခွင့်၊ ပြည်ပမှ ပြည်ထောင်စုသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခွင့်ရှိစေရမည်။
-

- (ဂ) လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေး
 - (၁) အရွယ်ရောက်ပြီးသူတိုင်းသည် လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ အဆင့်အတန်း မခွဲခြားဘဲ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒနှင့်အညီ လက်ထပ်ပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
 - (၂) လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းသည် မိမိ၏ဘာသာတရားနှင့် လူမျိုးသဏ္ဍာန် ရွေးချယ်မှုအခွင့်အရေးကို အလိုအလျောက်ပြောင်းလဲခြင်း မဖြစ်စေရ။ မိမိ၏ လွတ်လပ်သော ဆန္ဒသဘောထားအရသာလျှင် ဖြစ်စေရမည်။
- (ဃ) နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး
 - အရွယ်ရောက်သူနိုင်ငံသားတိုင်းသည် -
 - (၁) တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (၂) လွတ်လပ်သော ဆန္ဒဖော်ပြမှုကို အာမခံသည့် လျှို့ဝှက်၊ တိုက်ရိုက်၊ လွတ်လပ်၍ တရားမျှတမှုရှိသော ပုံမှန်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများတွင် သော်လည်းကောင်း၊ အခါအားလျော်စွာ ကျင်းပသော ရွေးကောက်ပွဲများတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိစေမည်။
- (င) အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်ခွင့်
 - (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းသောဥပဒေနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာအသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခွင့်၊ သမဂ္ဂများ ထူထောင်ခွင့်နှင့် ပါဝင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (၂) မည်သူမျှ အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုခုသို့ ဝင်ရောက်ရန် အတင်းအကျပ် စေခိုင်းပြုမှု ခြင်း မခံစေရ။

အခြေခံမူ (၂၀) စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များ

(Economic, Social and Cultural Rights and Duties)

- (က) ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်
 - (၁) နိုင်ငံသားတိုင်းသည် တရားသဖြင့် ရှာဖွေရရှိထားသော ပစ္စည်းဥစ္စာများ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လွှဲပြောင်းခွင့်၊ ထုခွဲရောင်းချပိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

- (၂) နိုင်ငံသားတိုင်း၏ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အများပြည်သူအကျိုးအတွက် သာလျှင် ဥပဒေနှင့်အညီ ရုပ်သိမ်းမှု ပြုလုပ်နိုင်စေရမည်။ ရုပ်သိမ်းခံရသူ၏ အကျိုးနှင့် အများပြည်သူတို့၏အကျိုးကို တရားမျှတစွာ ချိန်ဆ၍ ထိုက်တန်သော လျော်ကြေးပေးပြီးမှသာ သိမ်းယူခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (ခ) အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်
အရွယ်ရောက်သူ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ အဆင့်အတန်း၊ လိင်၊ အသားအရောင်၊ လူမျိုး၊ အသက်အရွယ် ခွဲခြားခြင်း မရှိစေရဘဲ အလုပ်ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးရှိစေရမည်။
 - (ဂ) စီးပွားရှာဖွေခွင့်
 - (၁) နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် လွတ်လပ်စွာ စီးပွားရှာဖွေခွင့်နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်စွာ တည်ထောင်ခွင့်ရှိသည်။
 - (၂) အထက်အပိုဒ် (၁) ပါ အခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးရာတွင် နိုင်ငံတော်က ချမှတ်ထားသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ စီမံကိန်းများ၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ ပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကို ထိခိုက်မှုမရှိစေရ။
 - (ဃ) တီထွင်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်နှင့် နည်းပညာမူပိုင်ခွင့်
နိုင်ငံသားတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ဖန်တီးပိုင်ခွင့်နှင့် နည်းပညာမူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (င) မိရိုးဖလာအမွေအနှစ် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်
မိရိုးဖလာ သဘာဝအမွေအနှစ်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမွေအနှစ်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအရ သီးသန့်ပိုင်ဆိုင်လာခဲ့သော နည်းပညာဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်များကို သက်ဆိုင်ရာလူမှု အသိုင်းအဝိုင်းမှ အစဉ်အဆက်ထိန်းသိမ်းပိုင်ခွင့်၊ အသုံးပြုပိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ဆင့်ကမ်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (စ) အခြေချနေထိုင်ခွင့်
နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိနေရင်းပြည်နယ်မှ အခြားပြည်နယ် တရပ်ရပ်သို့ အခြေချနေထိုင်ခြင်း၊ စီးပွားရှာဖွေခြင်းတို့သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်၏ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီသာလျှင် ဖြစ်စေရမည်။
 - (ဆ) ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် -
 - (၁) လွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
-

- (၂) မိမိနှစ်သက်ဝါသနာပါရာ အတတ်ပညာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာ၊ အဆင့်မြင့်ပညာများကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (၃) အခြေခံပညာရေးကို မသင်မနေရအဖြစ် အမဲသင်ကြားခွင့် ရရှိစေရမည်။
- (ခ) ပညာသင်ကျောင်းများတည်ထောင်ခွင့်
ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များ၊ သိပ္ပံနှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့် ပညာသင်ကျောင်းများကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေနှင့်အညီ တည်ထောင်ပိုင်ခွင့်ကို အာမခံရမည်။
- (ဈ) ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး
 - (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် အခြေခံကျန်းမာရေးအဆင့်တွင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကုသမှုကို အခမဲ့ ရယူခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
 - (၂) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားများ၏ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု၊ အသက်နှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုအတွက် အာမခံထားရှိမှုနှင့် လူမှုဖူလုံရေးအတွက် စီမံထားရှိမှုတို့ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- (ည) ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများ
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိတို့၏တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ အစဉ်အလာများကို တိုးတက်ပြန့်ပွားအောင် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဋ) တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိတို့လူမျိုး၏ ဘာသာစကားနှင့် စာပေတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုပိုင်ခွင့်၊ သင်ကြားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ တိုးတက်ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

အခြေခံမူ (၂၁) အထူးစီမံဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

(Affirmative Action Rights)

- (က) ကျား-မ တန်းတူညီမျှမှု အခွင့်အရေးအတွက်စီမံမှု
ကျား-မ တန်းတူညီမျှမှု အခွင့်အရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အဆင့်ဆင့်သော ဥပဒေပြုရေးကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးအနည်းဆုံး (၃၀) ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်စေရန် စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

(ခ) ကလေးများအခွင့်အရေး

- (၁) ကလေးငယ်တိုင်းသည် အရွယ်မရောက်သေးသူအဖြစ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကလေးငယ်တိုင်းသည် ပြည်သူ့လူထု တရပ်လုံး၏ ဖေးမကူညီမှုကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (၂) ကလေးများအား မိဘ (သို့မဟုတ်) အုပ်ထိန်းသူတို့၏ ဆန္ဒမပါဘဲ ၎င်းတို့၏မိသားစုထံမှ ကွဲကွာအောင်မပြုလုပ်ရ။ ကလေးတို့ကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် သွန်သင်ပြုပြင်ခြင်းတို့သည် မိဘတို့၏ သဘာဝအခွင့်အရေး ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မိဘ (သို့မဟုတ်) အုပ်ထိန်းသူတို့က ဝတ္တရားပျက် ကွက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ တနည်းနည်းကြောင့် ကလေးများ ခိုကိုးရာမဲ့ဘဝသို့ ရောက်ရှိမည့်အခြေအနေမျိုးတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ကလေးများအား မိသားစုနှင့် ကွဲကွာစေခြင်းကို ဥပဒေအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (၃) ကလေးများကို စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးအရ ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပြုရမည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ ကျန်းမာရေး၊ အသက်အန္တရာယ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးမှု၊ တခုခုကို ထိခိုက်စေသော အလုပ်လုပ်ကိုင်စေခြင်းများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။
- (၄) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ကလေးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

(ဂ) အလုပ်သမားအခွင့်အရေး

- (၁) အလုပ်လုပ်သူတိုင်း လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက်-
 - (၁-၁) သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ ရရှိခွင့်၊
 - (၁-၂) လူမှုဖူလုံရေးခံစားခွင့်၊
 - (၁-၃) မျှတသောအလုပ်ချိန်သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ အလုပ်လုပ်ခွင့်၊
 - (၁-၄) အားလပ်ရပ်နှင့် ခွင့်ရက်များ ခံစားခွင့်၊
 - (၁-၅) အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခွင့်နှင့် စည်းရုံးခွင့်များ ရရှိစေရမည်။
 - (၂) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က လယ်သမားနှင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
-

- (ဃ) လယ်သမားအခွင့်အရေး
 လယ်သမားတိုင်းသည် -
 - (၁) သီးနှံများကို လွတ်လပ်စွာစိုက်ပျိုးခွင့်၊ ရောင်းချခွင့်၊ ထုတ်လုပ်ခွင့်၊
 - (၂) အခွန်ဟူသမျှ သီးနှံ (သို့) ငွေကြေးဖြင့် ပေးဆောင်ခွင့်၊
 - (၃) လယ်သမားသမဂ္ဂများ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခွင့်နှင့် စည်းရုံးခွင့်များ ရရှိစေရမည်။
- (င) တန်းတူအခွင့်အရေးဖော်ဆောင်ခြင်း
 ဖွံ့ဖြိုးမှု နောက်ကျလျက်ရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွက်ဖြစ်စေ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု အခြေအနေနိမ့်ပါးလျက်ရှိသော နိုင်ငံသားအစုအဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာများအရ နိမ့်ချဖယ်ကြဉ်ခြင်းခံထားရသော နိုင်ငံသားအစုအဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ အထူးစီမံဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စီမံဆောင်ရွက်ခြင်းတို့သည် နိုင်ငံသားတိုင်း တန်းတူအခွင့်အရေး ရရှိစေရမည်ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် အဟန့်အတားမဖြစ်စေရ။

အခြေခံမူ (၂၂) အထွေထွေအခြေခံမူများ
(General Principles)

- (က) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေး
 - (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက် ပျက်စီးမှုကြောင့် ကြုံတွေ့ခံစားရမည့်အတိဒုက္ခများမှ ကင်းလွတ်စေရမည့်အပြင် သဘာဝတရားနှင့်ကိုက်ညီ၍ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ရရှိရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။
 - (၂) လူနည်းစုဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်နှင့် ၎င်းတို့အခြေချနေထိုင်ရာဒေသအတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုကိုဖြစ်စေနိုင်သည့် သဘာဝသယံဇာတများ အလွန်အကျွံ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခွင့်ရှိခြင်းကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အသိအမှတ်ပြုရမည်။

- (ခ) လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ထံတိုင်ကြားခွင့်
လူ့အခွင့်အရေးဖောက်ဖျက်ခံရသူ မည်သူမဆို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ကာကွယ်
စောင့်ရှောက်မှုကို ရယူခွင့်ရှိစေရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ထံသို့ တိုင်ကြား
ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ဂ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ရယူခြင်း
 - (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်းနေထိုင်သူတိုင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကိုရယူရန် လိုအပ်သောအခါ၌
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့ လျှောက်ထားပိုင်ခွင့်ရှိ
စေရမည်။
 - (၂) ဤအခွင့်အရေးကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မှ ရပ်ဆိုင်းထားခြင်း မရှိစေရ။
- (ဃ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အကာအကွယ်ရယူခြင်း
နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု
ပြင်ပ၌ဖြစ်စေ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို တောင်းဆို
ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (င) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများအား တိုက်ရိုက်ကိုးကားကျင့်သုံးခွင့်
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုက အတည်ပြုထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်
အရေး စာချုပ်စာတမ်းများကို တရားရုံးများက တိုက်ရိုက်ကိုးကား ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိ
စေရမည်။
- (စ) တာဝန်များ
ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားတိုင်းသည် -
 - (၁) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို ကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။
 - (၂) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရန်
နှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

[၉]

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်

ဥက္ကဋ္ဌဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဖက်ဒရယ်မူ (၅) ချက်

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများက စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ရေးကို တဘက်မှ ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရပြီး အစိုးရဖြစ်လာသော NLD အစိုးရကလည်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို ၂၀၁၉ အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့တွင် တင်ပြလာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၉ အောက်တိုဘာ(၁၅) ရက်နေ့တွင် ကျရောက်ခဲ့သော NCA စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည့် (၄) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အစည်းအဝေးကို အောက်တိုဘာလ(၂၈) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် NLD ပါတီ၏ဥက္ကဋ္ဌနှင့် နိုင်ငံတော်၏ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က သူ (မ) ၏ ပါတီနှင့် အစိုးရက လက်ခံယုံကြည်ထားသော ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ (၅) ချက်ကိုတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) စစ်မှန်တဲ့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရမည်။
- (၂) ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်အညီ အာဏာခွဲဝေမှု၊ သယံဇာတခွဲဝေမှု၊ အခွန်အကောက် ခွဲဝေမှုရှိရမည်။
- (၃) ဖက်ဒရယ်ယူနစ်အားလုံး တန်းတူရည်တူရှိရမည်။
- (၄) ပြည်နယ်များ၌ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို အာမခံနိုင်သော ကိုယ်ပိုင်အခြေခံဥပဒေများ ရှိရမည်။
- (၅) ပြည်နယ်များ၏အာဏာများကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည့်အခါ ပြည်သူ့လူထုကို အခြေခံရမည်ဟူသောအချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ထိုအခြေခံမူများကို ၂၀၂၀ ဩဂုတ်လ (၁၉) ရက်နေ့မှ (၂၁) ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ- (၂၁) ရာစုပင်လုံ စတုတ္ထအကြိမ်အစည်းအဝေး၌ ထပ်လောင်း တင်ပြအဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် တင်ပြထားသော ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူများကို “ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်” အဖြစ် ချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်းမရှိခင် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သည့် ဗမာ့တပ်မတော်မှ နိုင်ငံ့အာဏာကိုမတရားသိမ်းပိုက်ခဲ့သဖြင့် “ပြည်ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်” ဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ ဖော်ထုတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကြီးသည်လည်း တခန်းရပ်သွားခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်

မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော ဗမာ့တပ်မတော်၏ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ (၁) ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းမှုသည် ၁၉၆၂ နှင့် ၁၉၈၈ တို့တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အာဏာသိမ်းမှုများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ပုံလုပ်နည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အတူတူပင် ထပ်တူကျခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၂ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗိုလ်နေဝင်းဦးဆောင်သည့် အာဏာသိမ်းမှု၌ အဓိကဦးတည်ချက်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့က တောင်ကြီးညီလာခံမှတစ်ဆင့် တောင်းဆိုခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးကို ဟန့်တားရန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၈၈ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗိုလ်စောမောင်ဦးဆောင်သည့် အာဏာသိမ်းမှုသည် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးကြောင့် လူထုတရပ်လုံးက တောင်းဆိုခဲ့ကြသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ပေါ်ထွန်းရေးကို ဟန့်တားပိတ်ပင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော အာဏာသိမ်းမှုသည် ၂၀၀၈ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲမသမာမှုများရှိသည်ဟု အကြောင်းပြခဲ့သော်လည်း စစ်ကောင်စီ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သည့် NLD အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ပူးပေါင်း၍ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ပါက စစ်အာဏာရှင်တို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးချယ်လှယ်မှုများ အားလုံး နိဂုံးကမ္မတ် အဆုံးသတ်သွားတော့မည်ကို သိရှိစိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်ဖြစ်ပါတော့သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် သုံးကြိမ်သုံးခါ ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဦးတည်ချက်များသည် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒီစစ်ခေါင်းဆောင်များ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရရှိရေးတို့ကို ဆန့်ကျင်သည့်လုပ်ရပ်များသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သုံးကြိမ်သုံးခါသော စစ်အာဏာသိမ်းမှုအားလုံးတို့သည် အနှစ်သာရအားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှု ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဦးတည်ချက်များ အတူတူဖြစ်ပါသော်လည်း ပြည်သူလူထု၏ တုံ့ပြန်မှုများမှာမူ မတူညီကြပေ။ ၁၉၆၂ ၌ ဗမာမဟုတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဖက်ဒရယ်တောင်းဆိုမှုကြောင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပွားခဲ့စဉ်က တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တောင်းဆိုခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ထူထောင်ရေးကို မည်သည့်ဗမာနိုင်ငံရေးပါတီနှင့် နိုင်ငံရေးသမားမျှ ထောက်ခံအားပေးခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်နေဝင်း

ကို “ဗမာပြည်၏ ကပ်စထရိုဖြစ်စေရမည်” ဟု ကြွေးကြော်ကာ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ထောက်ခံကြိုဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အရေး အောင်မြင်မှုမရခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၈၈ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံကြီး ကို ဟန့်တားဖျက်ဆီးရန်ဖြစ်သည်။ ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကာလတွင် ပြည်ထောင်စု တဝှမ်းလုံးရှိ ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးက ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် တသားတည်းဖြစ်ခဲ့ကြသော် ငြား လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တောင်းဆိုသည့် အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့်ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအရေးတွင် တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ မတူညီနိုင်ခဲ့ကြပေ။ ထိုစဉ်ကာလက ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုတွင် ရှေ့တန်းမှဦးဆောင်ခဲ့သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်တဦးက “ကျုပ်တို့ဟာ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲကာလမှာ လွတ်လပ်ရေး သာ ပထမ၊ လွတ်လပ်ရေးသာ ဒုတိယ၊ လွတ်လပ်ရေးသာ တတိယဆိုပြီး တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်။ အခုလည်း ဒီမိုကရေစီသာ ပထမ၊ ဒီမိုကရေစီသာ ဒုတိယ၊ ဒီမိုကရေစီသာ တတိယဆိုပြီး တိုက်ပွဲဝင်ရမယ်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရဲ့အမျိုးသားတန်းတူရေးနဲ့ဖက်ဒရယ်ကိစ္စကိုမစဉ်း စားနိုင်သေးဘူး” ဟု လူသိရှင်ကြား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သောအယူအဆကြောင့် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးသည် ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် တတိုင်းပြည်လုံး စုစည်းညီညွတ် မှုတည် ဆောက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ ပင်လုံညီလာခံတွင် မျှော်မှန်းခဲ့သောစစ်မှန်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးတွင် ညီညွတ်သင့်သလောက် မညီညွတ်နိုင်ခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးသည် အောင်မြင်သင့်သလောက် အောင်မြင်မှုမရရှိနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည်ကား ၁၉၆၂ တွင် ဗိုလ်နေဝင်း ဦးဆောင်ခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုထက်သော်လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဗိုလ်စောမောင်ဦးဆောင်သည့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုထက်သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်ချက် ပိုမို၍ ဆိုးဝါးယုတ်မာခဲ့ပါသည်။ မင်းအောင်လှိုင်သည် ဒီမိုကရေစီရေးနှင့်ဖက် ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးသာမက ပြည်တွင်းစစ် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုကိုပါ ရိုက် ချိုးဖျက်ဆီးရန်ရည်ရွယ်၍ စစ်အာဏာသိမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လူထု၏တုံ့ပြန်မှုသည် ၁၉၆၂ နှင့် ၁၉၈၈ မတူခဲ့ပေ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၁၉၆၂ တွင် လူထုက ဖက် ဒရယ်စနစ်ကို မထောက်ခံခဲ့ပေ။ ၁၉၈၈ တွင်လည်း လူထုတရပ်လုံး ဒီမိုကရေစီအရေးတွင် သဘောထားတူညီခဲ့ကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အရေးတွင် မတူညီနိုင်ကြပေ။ ၂၀၂၁ ဖေဖော် ဝါရီ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သည့် “နေဦးတော်လှန်ရေး” တွင်မူ ပြည်ထောင်စုတဝှမ်း လုံးရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူလူထုတရပ်လုံး ညီညွတ်နေကြသည်။ စစ်အာဏာရှင်ကို ဆန့်ကျင်

နေသည့်နေရာတွင် တူညီရုံသာမက၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်တို့ကို တပြိုင်နက် တည်း တောင်းဆိုရာတွင်လည်း အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “နေဦးတော်လှန်ရေး” ၏ ကြွေးကြော်သံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ် အရင်လာ၍ “ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေး” ဟူ၍ ဖြစ်လာပါသည်။

နေဦးတော်လှန်ရေး၏ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး ကြွေးကြော်သံနှင့်အတူ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို အန်တုဆန့်ကျင်သည့် အင်အားစုအသီးသီးပူးပေါင်း၍ ၂၀၂၁ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် “ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်” ကို တညီတညွတ်တည်း ထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို “ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်” ကို စစ်အာဏာသိမ်းဆန့်ကျင် ရေးအင်အားစုများဖြစ်ကြသည့် ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကြီးတွင် လူထုတရပ်လုံးက တခဲနက်ရွေးကောက်တင် မြှောက်ခြင်းခံရသော ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သည့် ဗမာ့တပ်မတော်စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်အန်တုသည့် လူထု လူတန်းစားအသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ အစည်းများက စုစည်းညီညွတ်စွာဖြင့် ထို “ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်” ကို စုပေါင်း ရေးသားပြုစုပြီး “ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH)” က တရားဝင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်” တွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မူ (၅) ချက်နှင့် အတူ ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ (၃၇) ချက်တို့ပါဝင်သည်။ ထိုဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးလမ်းညွှန်မူ (၅) ချက်နှင့်ဖက်ဒရယ်အခြေခံမူ (၃၇) ချက်တို့သည်- NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံများ တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော NLD အစိုးရတို့က တစိုက်မတ်မတ် တောင်းဆိုခဲ့သော တောင်းဆိုချက်များ ပင်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စစ်တပ်၏ ကန့်ကွက်ပိတ်ပင်မှုကြောင့် ထိုအခြေခံမူများကို “ပြည် ထောင်စုသဘောတူစာချုပ်” အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ စစ်တပ်၏ ပိတ်ပင်ဟန့်တားမှုကြောင့် NCA စာချုပ်အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ တွင် (၅) နှစ်အတွင်း မရရှိနိုင်ခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို စစ်တပ်မပါဘဲ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့်တိုင်းရင်းသားများအကြား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၍ (၃) ပတ်အတွင်း သဘောတူနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

“ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်” အစိတ်အပိုင်း (၁) နှင့် (၂) တို့ကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုကြေညာစာတမ်းအဖြစ် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) က ထုတ်ပြန်ကြေညာပြီး ယင်းကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မေလ (၂၆) ရက်မှ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မွမ်းမံရေးသားပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၂၇) ရက်မှ (၂၉) ရက်အထိ ကျင်းပခဲ့သော ပထမအကြိမ် ပြည်သူ့ညီလာခံတွင် အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အပိုင်း (၂)

လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်

အစိတ်အပိုင်း (၁)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ကြေညာစာတမ်း

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၃၁) ရက် ပထမအကြိမ်ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၂၇-၂၉) ရက်တွင် ပထမအကြိမ်ပြည်သူ့ညီလာခံတွင်
ထပ်မံအတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်

Federal Democracy Charter

နိဒါန်း

သမိုင်းစဉ်ဆက် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် လွတ်လပ်ရေးကို အတူတကွရယူပြီး ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကိုပူးပေါင်းထူထောင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့်အချိန်မှစ၍ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခဲ့ကြသော ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့သည် ပင်လုံစာချုပ်တွင် သဘောတူညီထားခဲ့သော ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ဤတိုင်းပြည်တွင် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်ပြည်တွင်းစစ်နှင့်ရင်ဆိုင်နေရသည့်အပြင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုအကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ်နှင့် တပါတီအာဏာရှင်စနစ်တို့၏ဆိုးကျိုးများကို ပြည်သူလူထုတရပ်လုံး ခါးစည်းခံနေကြသည်။

စစ်အုပ်စုက တပါတီအာဏာရှင်စနစ် ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကြီးဖြင့် ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးက ဖျက်သိမ်းနိုင်ခဲ့ပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ်ထူထောင်ရေးအတွက် လူထုဆန္ဒမပါဘဲ အတင်းအဓမ္မရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုလည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီးဖြင့် ဖျက်သိမ်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ စစ်ကောင်စီသည် သူတို့ကိုယ်တိုင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဆန့်ကျင်၍ အာဏာသိမ်းခဲ့သောကြောင့် ထိုအာဏာသိမ်းမှုသည်ပင်လျှင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဖျက် ပြယ်သွားစေခဲ့သည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲစာရင်းမှားယွင်းသည်ဟု အကြောင်းပြ၍ဖြစ်ပွားသော စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ပြီး အကြမ်းမဖက်ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်သည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုများကို CDM လှုပ်ရှားမှု ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်းအပါအဝင် လူငယ်၊ အမျိုးသမီး၊ ဝန်ထမ်း၊ အလုပ်သမားနှင့် သမဂ္ဂများက အစပြု၍ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် လူထုအခြေပြုလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ သပိတ်ကော်မတီများ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ၊ လူထုလူတန်းစားအလွှာအသီးသီး၊ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို လက်မခံသော နိုင်ငံရေးပါတီများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်

သော လူထုလှုပ်ရှားမှုသပိတ်တိုက်ပွဲများ ပြည်ထောင်စုတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစတင်၍ ပြုလုပ်နေကြသည်။ ထိုအာဏာသိမ်းမှု ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပူးပေါင်း၍ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ (Stakeholders) ၏ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် တစ်ခုတည်းသော အင်အားစုကိုဖွဲ့စည်းထူထောင်နိုင်မှသာ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို အပြီးသတ်တိုက်ဖျက်ချေမှုန်းသွားနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သည်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် အာဏာရှင်စနစ်မှန်သမျှကို အမြစ်ပြုတ်တိုက်ဖျက်နိုင်မှသာ ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီး ခိုင်မာသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို ထူထောင်နိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သည်။

ဤ“ပဋိညာဉ်”အား လက်ခံသဘောတူညီကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ဖော်ပြပါ စံတန်ဖိုးများကို ကိုင်စွဲပြီး အာဏာရှင်စနစ် ပပျောက်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုပေါ်ပေါက်ရေးတို့အတွက် အဆင့်လိုက်ဆောင်ရွက်သွားမည်။ ထိုသို့အဆင့်လိုက်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ၊ အခြေခံမူဝါဒများဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုကြီးကို ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သန္နိဋ္ဌာန်ချအပ်ပါသည်။ ပဋိညာဉ်ကိုလက်ခံသဘောတူညီကြသူများ၏ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုမှတစ်ဆင့် စုပေါင်းအကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများသည် လိုရာပန်းတိုင်သို့ တွန်းပို့ရောက်ရှိနိုင်မည့် စုပေါင်းအင်အားကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်ကြောင်း ခိုင်မာသော ယုံကြည်ချက်ဖြင့် ဤပဋိညာဉ်ကြီးအား အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)

ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်

အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီသည် ပြည်သူ့လူထု၏ ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆန္ဒသဘောထားများကို လှစ်လျူရှုကာ နိုင်ငံအဆင့်အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်များ ဆောင်ရွက်နေသည်။ ဤအခြေအနေတွင် ပြည်သူ့လူထု ကိုယ်စားပြုမှုရှိသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားသည့် Assembly တရပ်နှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (National Unity Government) ကို ဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဤအခြေအနေတွင် အာဏာရှင်ကို ဆန့်ကျင်သည့် ပြည်သူ့လူထုကိုယ်စားပြုမှုရှိသော အဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်၍ အခန်း (၃) တွင် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံရေးလမ်းပြ မြေပုံနှင့်အညီ တိုင်းပြည် ပြန်လည်တည်ငြိမ် အေးချမ်းသာယာစေရန်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အနာဂတ်တိုင်းပြည်အတွက် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းအခြေခံဥပဒေအသစ်တခု ပေါ်ထွက်လာရန်နှင့် ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအားဖြင့် စစ်မှန်သော အရပ်သားအစိုးရများ ပေါ်ထွက်လာရန်အတွက် ဤသဘောတူ ပဋိညာဉ်ကြေညာစာတမ်း ကတိကဝတ်ပြု၍ လက်မှတ်ရေးထိုးသည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် အတူတကွ စုပေါင်းသန္နိဋ္ဌာန်ပြု၍ ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် အဓိကအရေးကြီးသည့် ပြည်ထောင်စုအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ပဋိပက္ခများ၊ အရင်းခံပြဿနာများကို အပြီးသတ်ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်း သား ပြည်သူ့လူထုတရပ်လုံး ပူးပေါင်းပါဝင်လက်တွဲနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုကျင့်သုံးပြီး တန်းတူရေးနှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ကိုအာမခံသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်ထောင်စုဝင်လူမျိုးများအားလုံး၊ နိုင်ငံသားများအားလုံး လွတ်လပ်ခြင်း၊ တန်းတူညီမျှခြင်း၊ တရားမျှတခြင်းတို့ကို အခြေခံကာ အပြန်အလှန်အသိအမှတ်ပြုလေးစားမှု၊ ချစ်ကြည်ရိုင်းပင်းမှု၊ သွေးစည်းညီညွတ်မှုတို့ကို တည်ဆောက်ပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာ အေးအတူပူအမျှ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်သော သာယာဝပြောသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုအား တည်ဆောက်ရန်လည်းကောင်း အောက်ဖော်ပြပါလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်သည်။

- ၁။ စစ်အာဏာရှင်စနစ် အပါအဝင် အာဏာရှင်စနစ် မှန်သမျှ ပပျောက်ရေး။
- ၂။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပြီးသတ် ဖျက်သိမ်းရေး။
- ၃။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး။
- ၄။ အရပ်သားပြည်သူ့အစိုးရ ပေါ်ထွန်းရေး။

အခန်း (၂)

ပဋိညာဉ်တွင် ပါဝင်သည့် အစုအဖွဲ့များ (Members of the Charter)

ဤပဋိညာဉ်တွင် ဖော်ပြပါဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို စုပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အောက်ပါနယ်ပယ်များမှ အစုအဖွဲ့များ ပူးပေါင်းပါဝင်ကြသည်။

- ၁။ ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ
- ၂။ နိုင်ငံရေးပါတီများ
- ၃။ သမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်နှင့်လူနည်းစုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေး CDM လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုသပိတ်လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ
- ၄။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ
- ၅။ ကြားကာလ ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့/ကော်မတီများ

အခန်း (၃)

အကောင်အထည်ဖော်မည့်လုပ်ငန်းစဉ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ

- ၁။ စစ်အာဏာသိမ်းမှု အဆုံးသတ်နိုင်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေးအတွက် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် အာဏာရှင်စနစ်မှန်သမျှ ပြုတ်ကျသည်အထိ ဝန်ထမ်းများ၏ CDM လှုပ်ရှားမှုများအပါအဝင် လူထုအထွေထွေ လှုပ်ရှားမှုများကို အဆက်မပြတ် ဆက်လက်လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊ အား ပေးခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးကူညီခြင်း။
- ၂။ ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီများ ဖွဲ့စည်း၍ ကဏ္ဍအလိုက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ၃။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များ ဆွေးနွေးအတည်ပြုနိုင်ရေးနှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် မိတ်ဖက်နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသမီးနှင့် လူငယ်အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ လက်တွဲဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခင်းအကျင်း ဖော်ဆောင်ခြင်း။

- ၄။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ် (Charter) ကို ရေးဆွဲအတည်ပြုခြင်း၊
- ၅။ ဤပဋိညာဉ် (Charter) နှင့်အညီ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (Interim National Unity Government) ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခြင်း၊
- ၆။ အာဏာရှင်စနစ် အပြီးတိုင်ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဘုံပန်းတိုင်တူ အင်အားစုအားလုံးပါဝင်သော ပြည်သူ့ညီလာခံတစ်ရပ် ခေါ်ယူကျင်းပခြင်း၊
- ၇။ အာဏာရှင်စနစ် ပပျောက်ရေး၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖျက်သိမ်းရေး နှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးအတွက် မဟာဗျူဟာ ချမှတ်၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ၈။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်း၊
- ၉။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်း၊
- ၁၀။ တိုင်းပြုပြည်ပြုညီလာခံ (Constitutional Convention) ခေါ်ယူကျင်းပပြီး ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲအတည်ပြုခြင်း၊
- ၁၁။ တိုင်းပြုပြည်ပြုညီလာခံက ရေးဆွဲအတည်ပြုထားသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပပြီး အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်း၊
- ၁၂။ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်များကို ဖွဲ့စည်းပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစနစ် (Constitutionalism) အရ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း၊

အခန်း (၄)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲခြင်း

ဤပဋိညာဉ်ကိုအခြေခံ၍ အောက်ဖော်ပြပါ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ ချမှတ်ကာ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း)ကို ရေးဆွဲရမည်။

- အပိုင်း (၁) ပြည်ထောင်စုမျှော်ရည်ချက်နှင့် စံတန်ဖိုး
- အပိုင်း (၂) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန် အခြေခံမူများ
- အပိုင်း (၃) အခြေခံမူဝါဒများ

အပိုင်း (၁)

ပြည်ထောင်စု မျှော်ရည်ချက်နှင့် စံတန်ဖိုး

ပြည်ထောင်စုမျှော်ရည်ချက် (Union Vision)

လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှုကို အာမခံပြီး ငြိမ်းချမ်းသည့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်မည်။

ပြည်ထောင်စုစံတန်ဖိုး (Union Values)

ပြည်ထောင်စုကြီးကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် အောက်ပါတို့ကို စံတန်ဖိုးအဖြစ် ယုံကြည်လက်ခံသည်။

- ၁။ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး (The Fundamental Human Rights/ Human Rights)
- ၂။ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေး (Democratic Rights)
- ၃။ လူနည်းစုအခွင့်အရေး (Minority Rights)
- ၄။ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (Equality and Self Determination)
- ၅။ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှု (Collective Leadership)
- ၆။ စုံလင်ကွဲပြားမှုကို အပြန်အလှန်လေးစား အသိအမှတ်ပြုခြင်း (Pluralism, Mutual Respect And Mutual Recognition)
- ၇။ သဟဇာတဖြစ်ခြင်းနှင့် မတူကွဲပြားမှုကို လက်ခံသောညီညွတ်ခြင်း (Unity In Diversity)
- ၈။ ဂျွန်ဒါ တန်းတူရေး (Gender Equality)
- ၉။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း (လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ကျား၊မ၊ မသန်စွမ်းမှု၊ လိင်စိတ်ခံယူမှုကွဲပြားမှု/ လိင်စိတ် ဝိသေသကွဲပြားမှု) (Non-Discrimination)

အပိုင်း (၂)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ

- ၁။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များနှင့် ယင်းပြည်နယ်များအတွင်းရှိပြည်သူတို့သည် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူရင်းပိုင်ရှင်များ ဖြစ်သည်။
- ၂။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အပြည့် အဝရှိသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များဖြင့်ဖွဲ့စည်းသည်။ ပြည် ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအားလုံး (ဖက်ဒရယ်ယူနစ်အားလုံး) တို့သည် နိုင်ငံရေးအရ တန်းတူသည်။
- ၃။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရှိသည်။
- ၄။ အာဏာခွဲဝေမှု (Division of Powers)၊ သယံဇာတခွဲဝေမှု (Revenue Sharing) နှင့် ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးစနစ် (Fiscal Federalism) တို့ကို ကျင့်သုံးသည်။ ထိုသို့ ခွဲဝေရာတွင် ပြည်သူလူထုနှင့်အနီးကပ်ဆုံးအစိုးရအဆင့်က လုပ်ဆောင်နိုင်သည် အထိ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပြုသောစနစ် (Subsidiarity Principle) ကို ကျင့်သုံးသည်။
- ၅။ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့များ အားလုံးသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အရပ်သားအစိုးရ၏ ကွပ်ကဲမှုနှင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိရမည်။ လူသားလုံခြုံရေးကို အခြေခံသည့် မူဝါဒ ကျင့်သုံးရမည်။

အပိုင်း (၃)

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူဝါဒများ

ပြည်ထောင်စု၏အသွင်သဏ္ဍာန်

- ၁။ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများအပြည့်အဝကျင့်သုံးသော၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအင်္ဂါရပ်များနှင့် ပြည်စုံသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်မည်။
 - ၂။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို ဒီမိုကရေစီရေး၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။
-

၃။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်တိုင်းတွင် သီးခြားဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ သီးခြား အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် သီးခြားတရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ ရှိသည်။

ပြည်ထောင်စုအချုပ်အခြာအာဏာ

၄။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များနှင့် ယင်းပြည်နယ်များရှိပြည်သူလူထုသည် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူရင်းပိုင်ရှင်များဖြစ်ကြသည်။

၅။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုအချုပ်အခြာအာဏာ၏မဏ္ဍိုင် (၃) ရပ်ဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပိုင်းခြားကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းခြင်း ရှိစေရမည်။

၆။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည် ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအကြား ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းကို ရှိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်များအကြား စနစ်တကျ အာဏာ ခွဲဝေကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအာဏာ၊ ပြည်နယ်အာဏာနှင့် ထပ်တူပြုအာဏာများကို သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းရမည်။ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအားလုံး၏ ဘုံအကျိုး စီးပွားအတွက် ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်သောအခွင့်အာဏာများကိုသာ ပြည်ထောင်စုသို့ အပ်နှင်းသည်။ ပြည်ထောင်စုအာဏာ၊ ပြည်နယ်အာဏာနှင့် ထပ်တူပြုအာဏာများ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိသည့် ကြွင်းကျန်နေသည့်အာဏာများသည် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များတွင် တည်ရှိသည်။

ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုရေး

၇။ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်ကို အာဏာတူသည့် ဖက်ဒရယ်အထက်လွှတ်တော်နှင့် ဖက် ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ အထက်လွှတ်တော်ကို ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်အသီးသီးက အရေအတွက်တူညီစွာ ရွေးချယ်စေ လွှတ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်ဖွဲ့စည်းသည်။ အောက်လွှတ်တော်ကို လူဦးရေ အပေါ်တွင် အခြေခံ၍သော်လည်းကောင်း၊ မြို့နယ်အပေါ်တွင် အခြေခံ၍သော်လည်း ကောင်း ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများက ရွေးကောက်တင်မြှောက် လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ ယင်းလွှတ်တော်နှစ်ရပ်က ပြည် ထောင်စုဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသည်။

ပြည်ထောင်စုအုပ်ချုပ်ရေး

၈။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သည် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သောစနစ် (Parliamentary System) ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သောစနစ်တွင် ပြည်ထောင်စုဦးဆောင်(သို့) ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ထားရှိသောစနစ်ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံး

- ၉။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးအာဏာကိုကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတရားရုံးများ အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းထားရှိရမည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု သမ္မတက အဆိုပြုတင်သွင်းလာသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်အား ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်က စိစစ်အတည်ပြုပေးရမည်။
- ၁၀။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြားတွင်သော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သောအငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လွတ်လပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရမည်။
- ၁၁။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စု၏ အမြင့်ဆုံးဥပဒေဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

- ၁၂။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များသည် ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရှိသည်။
- ၁၃။ ပြည်နယ်တွင်းဒေသန္တရအဆင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းတိကျစွာ ဖော်ပြပြီး ၎င်း၏အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ယူနိုင်သည့် စာရင်းများကို တိကျစွာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။
- ၁၄။ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတိုင်း၏ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းစသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးနှင့်သက်ဆိုင်သောအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်ပေးရမည်။
- ၁၅။ ပြည်နယ်များ၏ ရုံးသုံးဘာသာစကားကို သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်က သင့်လျော်သလို သတ်မှတ်နိုင်သည်။

လွတ်လပ်သော ကော်မရှင်များ

- ၁၆။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် အောက်ဖော်ပြပါ လွတ်လပ်သောကော်မရှင်များကို ဖွဲ့စည်းရမည်။ ထို့အပြင် အခြားကော်မရှင်များကိုလည်း လိုအပ်သလိုတိုးချဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

- (က) အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင် (Anti - corruption commission)
- (ခ) ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (Election Commission)
- (ဂ) ခွဲခြားမှုပျောက်ရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (Anti-discrimination and human rights Commission)
- (ဃ) သတင်းအချက်အလက် သိပိုင်ခွင့်ကော်မရှင် (Rights to Information Commission)
- (င) ဂျင်ဒါအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုနှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကော်မရှင် (Commission on Gender-based Violence and Domestic Violence)
- (စ) အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး
- (ဆ) လူနည်းစုအခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကော်မရှင်
- (ဇ) နေရပ်စွန့်ခွာသူများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးကော်မရှင်
- (ဈ) အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးကော်မရှင် (Women Rights Commission)
- (ည) ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးကော်မရှင် (Child Rights Commission)
- (ဋ) အလုပ်သမားနှင့်လယ်သမားအခွင့်အရေးကော်မရှင် (Labor and Farmer Rights Commission)
- (ဌ) တောင်သူလယ်သမားနှင့် မြေယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကော်မရှင် (Farmer and Land Rights Commission)
- (ဍ) ခြားနားစွမ်းသူများအခွင့်အရေးကော်မရှင် (Rights of the Differently Aabled Commission)
- (ဎ) လူငယ်ရေးရာကော်မရှင် (Youth Affairs Commission)
- (ဏ) ဂျင်ဒါတန်းတူရေးကော်မရှင် (Gender Equality Commission)

နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေး

၁၇။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသည် နိုင်ငံရေးနှင့်ဘာသာရေး ရောယှက်ခြင်းမရှိသော၊ ဘာသာရေးကို အခြေမခံသော နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal Federalism)

- ၁၈။ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရများအကြား တိကျ၍ စည်းစနစ်ကျသော အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံသည့်စာရင်းကို တိကျစွာ ဥပဒေပြု ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။ ပြည်ထောင်စုအခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံသောယန္တရားနှင့် ပြည်နယ်အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံသော ယန္တရားတို့ သီးခြားစီ ရှိရမည်။
- ၁၉။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ခွဲဝေခြင်း (Fiscal Management and Sharing) ဆိုင်ရာဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များ ဘက်စုံညီမျှဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ သာတူညီမျှရေးအစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

မြေနှင့်သဘာဝသယံဇာတ

- ၂၀။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တို့အကြား မြေနှင့်သဘာဝသယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။
- ၂၁။ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြေနှင့် သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များအားလုံး၏ မူရှင်းပိုင်ရှင်သည် ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်သော ပြည်နယ်သားများဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း၊ တူးဖော်ထုတ်လုပ်သုံးစွဲခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြည်နယ်က လွတ်လပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၂၂။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် သယံဇာတမှရရှိသော ဘဏ္ဍာငွေများကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့် အကျိုးခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၂၃။ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ထုတ်ယူသုံးစွဲရာတွင် သက်ဆိုင်ရာဒေသများ၏ သဘောဆန္ဒကို ရယူရမည့်အပြင် ထိုဒေသ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း တိုက်ရိုက်အကျိုးပြုမှု ရှိရမည်။ သဘာဝသယံဇာတများ ထုတ်ယူသည့်အတွက်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် လူထုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်သည့် ဆိုးကျိုးများနှင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားသော ဂေဟစနစ်ကို ပြန်လည်ကုစားရေးအတွက် သီးခြားအခွန်ငွေကောက်ခံပြီး ရန်ပုံငွေ အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။

အခြေခံအခွင့်အရေးများ

- ၂၄။ ပြည်ထောင်စုတွင်နေထိုင်သူတိုင်းသည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကိုအပြည့်အဝခံစားခွင့် ရှိရမည်။
-

- ၂၅။ ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံးသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် တသီးပုဂ္ဂလအခွင့်အရေးများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ လူမျိုးအလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် စုပေါင်းအခွင့်အရေးများနှင့် အစုအဖွဲ့အလိုက် ခံစားခွင့်ရှိသည့် စုပေါင်းအခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၂၆။ ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူထားသော ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံသားများ၏အခြေခံအခွင့်အရေး (Citizen Rights) များနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ (Cultural Self – Determination) ကို အပြည့်အဝ ခံစားခွင့်ရှိရမည်။
- ၂၇။ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်သည့် တသီးပုဂ္ဂလအခွင့်အရေးများကို လူမျိုး၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု၊ ကျား/မ၊ မသန်စွမ်းမှု၊ လိင်စိတ်ခံယူမှုတို့ကို အခြေခံဘဲ အပြည့် အဝ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ
စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

- ၂၈။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် တရားသဖြင့် ရှာဖွေရရှိထားသော ပစ္စည်းဥစ္စာများ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လွှဲပြောင်းခွင့်၊ ထုခွဲရောင်းချပိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။
- ၂၉။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်း၏ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အများပြည်သူအကျိုးအတွက်သာလျှင် ဥပဒေနှင့်အညီ ရုပ်သိမ်းမှု ပြုလုပ်နိုင်စေရမည်။ ရုပ်သိမ်းခံရသူ၏ အကျိုးနှင့်အများပြည်သူတို့၏အကျိုးကို တရားမျှတစွာ ချိန်ဆ၍ ထိုက်တန်သော လျော်ကြေးပေးပြီးမှသာ သိမ်းယူခွင့်ရှိစေရမည်။
- ၃၀။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ အဆင့်အတန်း၊ ကျား - မ၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု၊ မသန်စွမ်းမှု၊ အသားအရောင်၊ လူမျိုး၊ အသက်အရွယ်အပေါ်မူတည်၍ ခွဲခြားခံရခြင်း မရှိစေရဘဲ အလုပ်ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး ရှိစေရမည်။
- ၃၁။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် လွတ်လပ်စွာ စီးပွားရှာဖွေခွင့်နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်စွာ တည်ထောင်ခွင့်ရှိသည်။
- ၃၂။ အထက်အပိုဒ် (၂၈)ပါ အခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံးရာတွင် ပြည်ထောင်စုက ချမှတ်ထားသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ စီမံကိန်းများ၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ ပြည်သူ့လူထု၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကို ထိခိုက်မှုမရှိစေရ။

- ၃၃။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာ တီထွင်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်နှင့် နည်းပညာ မူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေနှင့်အညီ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- ၃၄။ မိရိုးဖလာသဘာဝအမွေအနှစ်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမွေအနှစ်များနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာအရ သီးသန့်ပိုင်ဆိုင်လာခဲ့သော နည်းပညာဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်များကို သက်ဆိုင်ရာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ အစဉ်အဆက်ထိန်းသိမ်းပိုင်ခွင့်၊ အသုံးပြုပိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ဆင့်ကမ်းပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- ၃၅။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိနေရင်းပြည်နယ်မှ အခြားပြည်နယ်တစ်ခုခုသို့ အခြေချနေထိုင်ခြင်း၊ စီးပွားရှာဖွေခြင်းတို့သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်၏ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီသာလျှင် ဖြစ်စေရမည်။
- ၃၆။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ပြည်နယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ထပ်တူပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည်။ ကြွင်းကျန်လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် ပြည်နယ်များ၌ တည်ရမည်။

လူမှုရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

- ၃၇။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် -
 - (က) လွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
 - (ခ) မိမိ နှစ်သက်ဝါသနာပါရာ အတတ်ပညာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာ၊ အဆင့်မြင့်ပညာများကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
 - (ဂ) အခြေခံပညာရေးကို မသင်မနေရအဖြစ် အခမဲ့သင်ကြားခွင့် ရရှိစေရမည်။
 - ၃၈။ တိုင်းရင်းသားများ၏ မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု သင်ကြားရေးစနစ်ကို ပြည်နယ်နှင့် ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်နှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပညာရေးကို အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးမည်။
 - ၃၉။ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များ၊ သိပ္ပံနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာအဆင့်မြင့်ပညာသင်ကျောင်းများကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေနှင့်အညီ တည်ထောင်ပိုင်ခွင့်ကို အာမခံရမည်။
 - ၄၀။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသားတိုင်းသည် အခြေခံကျန်းမာရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကုသမှုကို အခမဲ့ရယူခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ ဖက်ဒရယ်ကျန်းမာရေးစနစ် ဖော်ဆောင်ကျင့်သုံးရမည်။
-

၄၁။ ပြည်ထောင်စုအတွင်း နေထိုင်သူများအားလုံးသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ ကိုလည်း တန်းတူညီမျှစွာ ခံစားခွင့်ရှိရမည်။

သတင်းမီဒီယာအခွင့်အရေးများ

၄၂။ သတင်းမီဒီယာများ၏ လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်ပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သတင်းတင်ပြပိုင်ခွင့်တို့အား အကာအကွယ်ပေးရမည်။

ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

၄၃။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အစုအဖွဲ့အခွင့်အရေးများဖြစ်သော ဘာသာစကား၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်၊ ရိုးရာဓလေ့အစဉ်အလာများနှင့် အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မြှင့်တင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

၄၄။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် မှီတင်းနေထိုင်သူတိုင်းသည် မိမိတို့လူမျိုး၏ ဘာသာစကားနှင့်စာပေတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်၊ သင်ကြားပိုင်ခွင့်၊ တိုးတက်ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။

အထူးစီမံဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

၄၅။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ၊ ဘာသာစကားများကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မြှင့်တင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏မွေးရာပါ အခွင့်အရေးအဖြစ်ပိုင်ဆိုင်ထားသော အမျိုးသားလက္ခဏာနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မျှ ရုပ်သိမ်းဟန့်တားခြင်းမရှိစေရ။

၄၆။ တိုင်းရင်းသားများသည် လူမှုစီးပွား၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ သာတူညီမျှစွာ ခံစားခွင့်ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး တိုးတက်မြှင့်တင်ပေးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ (Progressive actions/Affirmative Actions) များကိုလည်း ခံစားခွင့်ရှိစေရမည်။

၄၇။ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ကျား၊မ၊ မသန်စွမ်းမှု (ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ)၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု (protected characteristics)၊ အသားအရောင်ကို အခြေခံပြီး တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ် ဝိုက်ဖြစ်စေ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် အခြားသော မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှန်သမျှကို လုံးဝပိတ်ပင်ဟန့်တားရမည့်အပြင် ထိုအခွင့်အရေးများကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လေးစားလိုက်နာခြင်းများ ရှိရမည်။

၄၈။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုအတွင်း တန်းတူရေးအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်အခန်းကဏ္ဍအဆင့်ဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများအနည်း ဆုံး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်ရေးမှုကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၄၉။ ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

- (က) ကလေးငယ်တိုင်းသည် အရွယ်မရောက်သေးသူအဖြစ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကလေးငယ်တိုင်းသည် အမျိုးသားထုတရပ်လုံး၏ ဖေးမကူညီမှုကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (ခ) ကလေးများအား မိဘ (သို့မဟုတ်) အုပ်ထိန်းသူတို့၏ ဆန္ဒမပါဘဲ ၎င်းတို့၏ မိသားစုထံမှ ကွဲကွာအောင်မပြုလုပ်ရ။ ကလေးတို့ကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် သွန်သင်ပြုပြင်ခြင်းတို့သည် မိဘတို့၏ သဘာဝအခွင့်အရေးဖြစ်သည်။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂညီလာခံသဘောတူစာချုပ်နှင့်အညီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုလည်း လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။ အကယ်၍ မိဘ (သို့မဟုတ်) အုပ်ထိန်းသူတို့က ဝတ္တရားပျက် ကွက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ တနည်းနည်းကြောင့် ကလေးများ ခိုကိုးရာမဲ့ဘဲသို့ရောက်ရှိမည့် အခြေအနေမျိုးတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ကလေးများအား မိသားစုနှင့်ကွဲကွာစေခြင်းကို ဥပဒေအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဂ) ကလေးများကို စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအရ ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပြုရမည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ ကျန်းမာရေး၊ အသက်အန္တရာယ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ပညာရေးသင်ကြားခွင့်တစ်ခုခုကို ထိခိုက်စေသော အလုပ်လုပ်ကိုင်စေခြင်းများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည်။
- (ဃ) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ကလေးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

၅၀။ အလုပ်သမားအခွင့်အရေး

အလုပ်သမားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အောက်ပါအချက်များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ၊ သဘောတူညီချက်များနှင့်အညီ ပြည် နယ်လွှတ်တော်များနှင့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တို့မှ ပြဋ္ဌာန်းရမည်။

- (က) အလုပ်လုပ်သူတိုင်း လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက်-
 - (၁) သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောလုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများ ရရှိခွင့်
-

- (၂) လူမှုဖူလုံရေးခံစားခွင့်နှင့်လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးခံစားခွင့်
- (၃) မျှတသောအလုပ်ချိန်သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ အလုပ်လုပ်ခွင့်
- (၄) အားလပ်ရပ်နှင့် ခွင့်ရက်များခံစားခွင့်
- (၅) အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ လွတ်လပ်စွာ တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းခွင့် (ILO Convention 87) နှင့် စုပေါင်းညှိနှိုင်းတောင်းဆိုခွင့် (ILO Convention 98) များရရှိစေရမည်။
- (ခ) ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများနှင့် နိုင်ငံခြားမှဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်သော နိုင်ငံခြားသား အလုပ်သမားများအတွက် ဥပဒေများ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

၅၁။ တောင်သူလယ်သမားအခွင့်အရေး

- (က) တောင်သူလယ်သမားတိုင်းသည် -
 - (၁) သီးနှံများကိုလွတ်လပ်စွာ စိုက်ပျိုးခွင့်၊ ရောင်းချခွင့်၊ ထုတ်လုပ်ခွင့်၊
 - (၂) အခွန်ဟူသမျှ ငွေကြေးဖြင့် ပေးဆောင်ခွင့်၊
 - (၃) တောင်သူလယ်သမားသမဂ္ဂများ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရရှိစေရမည်။
- (ခ) တောင်သူလယ်သမား အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍ အလိုက် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် တို့က ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

တန်းတူအခွင့်အရေးဖော်ဆောင်ခြင်း

၅၂။ အဘက်ဘက်မှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နောက်ကျခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခြင်းတို့ ကို ခံစားနေရသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့်အစုအဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု အခြေအနေနိမ့်ပါးလျက်ရှိသော နိုင်ငံသားအစုအဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ အချို့သောထုံးတမ်းစဉ်လာများအရ နိမ့်ချဖယ်ကြည့်ခြင်းခံထားရသော နိုင်ငံသားအစုအဖွဲ့များအတွက်ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ အထူးစီမံဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း တို့သည် နိုင်ငံသားတိုင်း တန်းတူအခွင့်အရေး ရရှိစေရမည်ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် အဟန့်အတား မဖြစ်စေရ။

၅၃။ ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ လူနည်းစုများ (Minority within Minority) နိုင်ငံရေး ဆုံးဖြတ်ချက် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်စေရန် အဆင့်ဆင့်သော နိုင်ငံရေး ကဏ္ဍတို့တွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့် အခွင့်အလမ်းများကို ဖန်တီးပေးရမည်။ ထို့အပြင် အခြား သောကဏ္ဍအသီးသီးတွင် အထူးစီမံဆောင်ရွက်ချက် (affirmative action) များ ကိုလည်း မူဝါဒချမှတ်ဖော်ဆောင်ပေးရမည်။

၅၄။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

(က) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားတိုင်းသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက် ပျက်စီးမှုကြောင့် ကြုံတွေ့ခံစားရမည့် အတိဒုက္ခများမှ ကင်းလွတ်စေရ မည့်အပြင် သဘာဝတရားနှင့် ကိုက်ညီ၍ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ရရှိရန်အခွင့်အရေးရှိသည်။

(ခ) လူနည်းစုဌာန တိုင်းရင်းသားတို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခွင့်နှင့် ၎င်းတို့အခြေချနေထိုင်ရာဒေသအတွင်း သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုကိုဖြစ်စေနိုင်သည့် သဘာဝသယံဇာတများ အလွန် အကျ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခွင့်ရှိခြင်းကို ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အသိအမှတ်ပြုရမည်။

ဖက်ဒရယ်လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူ

၅၅။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများသည် လူသား လုံခြုံရေးကို အခြေခံရမည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး ဆိုင်ရာတပ်ဖွဲ့များအားလုံးသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထား သော အရပ်သားအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိရမည်။

၅၆။ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် ပြည်ထောင်စု၏လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာမူဝါဒ များနှင့် ဥပဒေများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များကို ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်က စိစစ်အတည်ပြုပေးရမည်။

၅၇။ ပြည်ထောင်စုရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ကို သီးခြားစီဖွဲ့စည်းရမည်။ ပြည်နယ် လုံခြုံရေးတပ် ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ် တို့သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသည်။ ပြည်နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးတပ်တို့၏ အသုံးစရိတ်များကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် လွှတ်တော်က စိစစ်အတည်ပြုပေးရမည်။

၅၈။ ပြည်ထောင်စုလိုခြံရေးနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်လည်းကောင်း၊ သဘာဝကပ်
ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ကယ်ဆယ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာဆောင်
ရွက်နိုင်ရန်အတွက်သော်လည်းကောင်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအား အသုံးပြုမှုနှင့်
ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အစိုးရတို့က ညှိနှိုင်း
ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၅၉။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးကောင်စီကို ဖွဲ့စည်း
ရမည်။ ၎င်းကောင်စီတွင် ပြည်နယ်လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးကောင်စီများမှ အနည်း
ဆုံး တဦးစီ အပါအဝင် ကောင်စီဝင် စုစုပေါင်း၏ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းထက်မကျော်သော
ပြည်ထောင်စုအဆင့်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးစနစ်

၆၀။ ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအရပ်သားအစိုးရများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်
ဆိုင်ရာ အာဏာများ ခွဲဝေခြင်း၊ အစုအဖွဲ့ (သို့) လူပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သီးခြားပေးအပ်
ထားသော အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ
အာဏာခွဲဝေခြင်းတို့ကျင့်သုံးပြီး ဒေသခံတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ စိုးရိမ်ချက်များ
နှင့် လိုအပ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ပုံဖော်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ပထဝီအနေအထား အခြေ
ခံမဟာဗျူဟာများ ချမှတ်မှုနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ တာဝန်ချထားမှုတို့
လုပ်ဆောင်ကာ ပြည်သူလူထု လုံခြုံရေး၊ ရပ်ရွာဘေးအန္တရာယ် တားဆီးရေးနှင့်
ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးကို အာမခံသည့် လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘက်ပေါင်းစုံလွှမ်းခြုံ
ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ အင်အားစုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို
အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုလုံခြုံရေးစနစ်
တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရမည်။

စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်း (Administration and Public Services)

၆၁။ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့်
သူများအား ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းအတွက် တိကျသည့် မူဝါဒများ
ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရမည်။ ဝန်ထမ်းလေ့ကျင့်သင်ကြားရေးကျောင်းများတွင် သင်
ကြားမည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက သတ်မှတ်
ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။

၆၂။ ပြည်နယ်များတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့်သူများအတွက် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်
တွင် စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်လေ့ကျင့်သင်
ကြားရေးကျောင်းများ သီးခြားဖွင့်လှစ်ခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အစိုးရအချင်းချင်းအကြားဆက်ဆံရေး (Inter-Governmental Relations)

- ၆၃။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြားတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြားတွင်သော်လည်းကောင်း အငြင်းပွားစရာများ၊ ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်ပါက ပူးပေါင်းကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အကြီးအကဲများ ပူးတွဲကော်မတီကိုလည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းကဏ္ဍအသီးသီးတို့တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကဏ္ဍအလိုက် ဝန်ကြီးများ ပူးတွဲကော်မတီကိုလည်းကောင်း၊ မျှဝေသုံးစွဲရန် သတ်မှတ်ထားသော ဝင်ငွေများကို စီမံခန့်ခွဲရန်အတွက် ဘဏ္ဍာရေးပူးတွဲကော်မတီကိုလည်းကောင်း စသည့် ပူးတွဲကော်မတီတို့ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်ကိစ္စရပ်၏ လိုအပ်ချက်အရ ကော်မတီသက်တမ်းကို သတ်မှတ်ထားရှိရမည်။
- ၆၄။ ပြည်နယ်အကြီးအကဲများသည် ပြည်ထောင်စုအင်္ဂါစဉ်အရ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၏ အထက်တွင် ရှိသည်။

အခန်း (၅)

ဝန်ခံကတိပြုချက်

ဤပဋိညာဉ်ကြေညာစာတမ်းသည် စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့အစည်းအားလုံးမှ အတူတကွကတိကဝတ်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုး၍ လုပ်ဆောင်သွားရန် သဘောတူ (ချုပ်ဆို) ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကြေညာစာတမ်းအရ မိမိတို့သည် လက်ရှိတွေ့ကြုံနေရသည့် အကျပ်အတည်းဖြစ်နေသောအခြေအနေမှသည် De jure နှင့် De facto တို့၏စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုရှိသော၊ ဒီမိုကရေစီအားကောင်းသော၊ တာဝန်ယူမှုရှိသည့် အစိုးရရှိသောအနေအထားသို့ ရောက်ရှိအောင် ဆောင်ရွက်သွားရန်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် ပြည်သူများအနေဖြင့် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏ စိတ်အလိုရှိသည့်အတိုင်း အကြမ်းဖက်အုပ်ချုပ်နေမှုအောက်တွင် ဒုက္ခခံစားနေရပြီး တရားဝင်မှုရှိသည့် အစိုးရ မရှိတော့ပေ။ အကျိုးဆက်မှာ မိမိတို့သည် ဖရိုဖရဲ ပရမ်းပတာ အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ဤအခြေအနေတွင် မိမိတို့သည် တပ်မတော်အုပ်ချုပ်မှု ကင်းစင်ပြီး တည်ငြိမ်မှုကိုပေးနိုင်မည့် တညီတညွတ်တည်းရှိသော အစိုးရတစ်ရပ်ကို လုံးဝလိုအပ်နေပါသည်။ (ထို့ကြောင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရအတွက် ဤပဋိညာဉ်ကြေညာစာတမ်းပါအချက်များသည် ဓမ္မကို အခြေခံ၍

ပါဝင်ပတ်သက်သူ (Stakeholders) များမှ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သက်ဝင်ယုံကြည်၍ ကတိကဝတ်ပြု (လက်မှတ်ရေးထိုး) ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့အတွက် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည့်အလုပ်များမှာ အရေးကြီး၍မြင့်မြတ်သောလုပ်ငန်းများဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့သည် ပရမ်းပတာ/ လုံခြုံမှုကင်းမဲ့သည့်အခြေ အနေမှ တည်ငြိမ်မှုပြန်လည်ရရှိရန်၊ ဥပဒေမဲ့ဆောင်ရွက်နေမှုများမှ တရားမျှတမှုရှိလာရန်၊ အကြမ်းဖက်မှုများမှ ပြန်လည်ငြိမ်းချမ်းမှု ရရှိရန်၊ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ဒီမိုကရေစီပြန်လည်ထွန်းကားရန်၊ ရက်စက်ကြမ်းတမ်းမှုများမှ လုံခြုံစိတ်ချရမှု ပြန်လည်ရရှိရန်၊ မုန်းတီးမှုများမှ အမှန်တရားကို အခြေခံသည့် ကရုဏာစိတ်ထားများ ပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်ရန်နှင့် ဖိနှိပ်မှုများမှ လွတ်မြောက်ရန် စသည်တို့အတွက် အတူတကွ အပြန်အလှန် ကတိကဝတ်ပြုခြင်းဖြင့် ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ် သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် သဘောတူညီချက်များကို အမှန်တကယ် လေးစားစွာ၊ တာဝန်ရှိစွာနှင့် ကတိကဝတ်ခိုင်မြဲစွာ ဆောင်ရွက်သွားမည်။

ဤပဋိညာဉ်သည် တရားဝင်စည်းနှောင်ချုပ်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုမျှမက ကိုယ်ကျင့်တရားကို အခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းလည်းမှတ်ယူသည်။ ထိုတာဝန်ရှိမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ပါဝင်လက်မှတ်ထိုးထားသည့်/ ကတိကဝတ်ပြုသည့်အဖွဲ့တိုင်းသည် အခြားကတိကဝတ်ပြု၍ လက်မှတ်ရေးထိုးသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ အဖွဲ့ဝင်များအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံပြည်သူများအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်များအပေါ်တွင်လည်းကောင်း တာဝန်ခံသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ပါသည်။

- ဤပဋိညာဉ်ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များအား ပြည်သူ့ညီလာခံ (People Assembly) ၏ စုပေါင်းဦးဆောင်မှုနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကာ လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှု၊ တန်းတူမှုရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်မည်။
- ထိုသို့တည်ဆောက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုစံတန်ဖိုးများကို အခြေခံ၍ ပြည်သူထံသို့ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များထံသို့ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများအား ပြန်လည်အပ်နှင်းနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်သွားမည်။
- အခြေခံအခွင့်အရေးများ၊ ဂျန်ဒါတန်းတူညီမျှရေးနှင့် လူနည်းစုတို့၏ အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရမည်။ နိုင်ငံသားတိုင်း၏ လူမှုဘဝ လုံခြုံမှုရှိစေရေးအတွက် လူသားလုံခြုံ

မှုကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု၏ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်သွားမည်။

- နိုင်ငံသားတို့၏ လူနေမှုဘဝ အဆင့်အတန်း ပိုမိုမြင့်မား၍ ဆန်းသစ်ပြောင်းလဲမှုနှင့် စွန့်ဦး တီထွင်မှုတို့ကို အားပေးထောက်ပံ့ပြုသည့် မူဝါဒများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက် သွားမည်။
- လူတိုင်း လက်လှမ်းမီ လွှမ်းမိုးနိုင်သော အားလုံးအကျုံးဝင် ပညာရေးစနစ် (Uni- versal Education Coverage) / မိခင်ဘာသာစကားအခြေခံ ပညာသင်ကြား ရေးစနစ်နှင့် ကျန်းမာရေးစနစ် (Universal Health Coverage) မသန်စွမ်းသူများ၊ ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်များအပါ အဝင် အမျိုး သမီးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါး များ အလွဲသုံးမှုဆိုင်ရာ အန္တရာယ်လျှော့ချရေး (Harm Reduction)၊ ကုသရေးနှင့် ပြည်လည်ထူထောင်အတွက် ထိရောက်သောမူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သွားမည်။
- ပြည်သူ့ဆန္ဒနှင့်အညီအပ်နှင်းခြင်း မဟုတ်သော အခွင့်အာဏာများအားပြန်လည်ရုပ် သိမ်းရမည်။ ရွေးကောက်ခံများကိုအခြေခံသော အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို တည် ဆောက်မည်။ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုမရှိသော အစိုးရများအား ပြည်သူ့အင်အား ဖြင့်ဖြိုချပါမည်။ အချုပ်အခြာ၏မူလရင်းမြစ်သည် ပြည်သူ့အများဖြစ်ကြောင်း အာမခံ နိုင်ရမည်။ နိုင်ငံ့အာဏာသည် ပြည်သူ့လက်ထဲတွင် ရှိကြောင်း သေချာစေရမည်။
- ဤပဋိညာဉ်ပါအကြောင်းအရာများ၊ ဖော်ပြချက်များနှင့် မူဝါဒများသည် မကြာမီ ကာလတွင် ပေါ်ပေါက်လာမည့် ကြားကာလအစိုးရ ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံများတွင် ဆောင်ရွက်မည့်ကိစ္စရပ်များအတွက်သာမက ဖက် ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရာ၌လည်း လိုက်နာ ကျင့်သုံးရမည့် အခြေခံလမ်းညွှန်ချက်များ ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ပင်လုံစာချုပ်ကို ချုပ်ဆို ကာ လွတ်လပ်ရေးကို အတူအကွ ရယူခဲ့ပြီး ပြည်ထောင်များ စုပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ အဖြစ် တည်ထောင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ခြင်း၊ တန်းတူခြင်း၊ စုံလင်ကွဲပြားခြင်း၊ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်ခြင်းနှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းတို့ကို ပြည်ထောင်စု၏ စံတန်ဖိုး

များအဖြစ် ကိုင်စွဲ၍ လူမျိုးပေါင်းစုံ အေးအတူပူအမျှ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် အတူတကွ ယှဉ်တွဲ နေထိုင်နိုင်မည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအား တည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ကြသည်။

သို့ပါ၍ ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်နိုင်ရန် အတွက် ပြည်ထောင်စု၏ မူရင်းပဋိညာဉ်ဖြစ်သည့် ပင်လုံစာချုပ်၊ ပင်လုံကတိကဝတ်နှင့် ပင်လုံမူတို့ကို ပြန်လည်အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်ရေးဆွဲရမည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစနစ် (Constitutionalism) ကို ကျင့်သုံးမည်။ လိုအပ်သော ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ဆောင်ရွက်မည်။ ပြည်ထောင်စု၏ အင်္ဂါရပ်များနှင့်ပြည့်စုံရန် လုပ်ဆောင်မည်။ ပြည်ထောင်စုလက္ခဏာတည်ဆောက်ရေးဖြစ်သည့် အသွင်သဏ္ဍာန်လက္ခဏာ တည်ဆောက်ရေးနှင့် အနှစ်သာရလက္ခဏာ တည်ဆောက်ရေးတို့ကို အကောင်အထည်ဖော်မည်။ စုပေါင်းတည်ထောင်ခဲ့သော ပြည်ထောင်စုကြီးအား စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် တင့်တယ်စေရမည်။

စံတန်ဖိုးများနှင့် ခိုင်မာသည့်မူဝါဒများကို လေးစားယုံကြည်လိုက်နာသော လွတ်လပ်၊ ငြိမ်းချမ်း၊ ကြီးပွား၊ တိုးတက်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုသစ်ကြီးကို ထုဆစ်ပုံဖော်ရန်အတွက် ဤပဋိညာဉ်ကြီးကို စုပေါင်းရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုကာ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် စုပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာအပ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်

အစိတ်အပိုင်း (၂)

ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံ

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၃၁) ရက် ပထမအကြိမ်ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၂၇-၂၉) ရက်တွင် ပထမအကြိမ်ပြည်သူ့ညီလာခံတွင်
ထပ်မံအတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုအတွင်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံအပါအဝင် ပြည်သူ့လူထုတစ်ရပ်လုံးတို့၏ ခိုင်မာသည့် လိုလားတောင့်တချက်မှာ လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ တရားမျှတမှုတို့ကို အခြေခံသည့် ဒီမိုကရေစီရေး၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝ အာမခံချက်ပေးနိုင်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကြီး ပေါ်ပေါက်လာရေးပင်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့၏ မွေးရာပါအခွင့်အရေးနှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို လေးစားတန်ဖိုးထားသော စံတန်ဖိုးများ၊ ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်ရေးအတွက် အခြေခံရမည့် အခြေခံမူများ၊ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ၊ အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံတို့ကို ဤပဋိညာဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၁) တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးကို စုပေါင်းအင်အားဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြမည့် သက်ဆိုင်ရာအင်အားစုအသီးသီးတို့ကလည်း သန္နိဋ္ဌာန် ချမှတ် ကတိပြုကြပြီးဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်အစိတ်အပိုင်း (၁) တွင် ဖော်ပြထားသည့် ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ရှေ့ဆက်သွားမည့် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံအဆင့်ဆင့်အား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကြီးတည်ဆောက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ကြားကာလတွင် အခြေခံရမည့် “ကြားကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံများ (Interim Constitutional Arrangements)” ကို ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၂) အဖြစ် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။ ဤကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံများ၏သက်တမ်းသည် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီး စတင်အသက်ဝင်သည့်အချိန်အထိ ဖြစ်သည်။

အခန်း (၁)

ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံ၏ ရည်ရွယ်ချက်

- ၁။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် မည်သည့်အာဏာရှင်စနစ်မဆို အပြီးတိုင်ချုပ် ငြိမ်းရေးကို ဦးတည်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ်ပေါက်သည်အထိ လိုအပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များအား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်၊
- ၂။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် မည်သည့်အာဏာရှင်စနစ်မဆို အပြီးတိုင်ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဘုံပန်းတိုင်တူအင်အားစု အားလုံးပါဝင်သော ပြည်သူ့ညီလာခံတရပ်ကို စတင်ခေါ်ယူကျင်းပရန်၊
- ၃။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း (၁) ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံ အဆင့်ဆင့်တို့ကို ဦးဆောင်အကောင်အထည်ဖော်မည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီအား အတည်ပြုဖွဲ့စည်းရန်၊
- ၄။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်ဖြင့် ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းကာ ၎င်း၏ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန်၊
- ၅။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးကာလအတွက် လိုအပ်သောစုဖွဲ့မှုများကို ပြုလုပ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန်၊
- ၆။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီက အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုအစီအမံများ ရေးဆွဲရန်၊

အခန်း (၂)

ပြည်သူ့ညီလာခံ

ရည်ရွယ်ချက်

၇။ အာဏာရှင်စနစ်အပြီးတိုင်ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ စုပေါင်း၍ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့်အာဏာရှင်စနစ်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၊ မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာအစီအမံများ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးအတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် ဤပြည်သူ့ညီလာခံကို ကျင်းပခြင်း ဖြစ်သည်။

ညီလာခံဖွဲ့စည်းကျင်းပပုံ တာဝန်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်

၈။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီသည် ပြည်သူ့ညီလာခံကို ဦးဆောင်ကျင်းပရမည်။ ပြည်သူ့ညီလာခံ အောင်မြင်စွာကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူ့ညီလာခံ ကျင်းပပုံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရေးဆွဲရမည်။

၉။ ပြည်သူ့ညီလာခံတွင် အောက်ပါနယ်ပယ်များမှ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ကို သဘောတူသော အစုအဖွဲ့များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်မည်။

(က) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီအပါအဝင် ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ

(ခ) နိုင်ငံရေးပါတီများ

(ဂ) သမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်နှင့်လူနည်းစုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ပါဝင်နေကြသော နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအပါအဝင် CDM လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုသပိတ်လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

(ဃ) တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ

(င) ကြားကာလ ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်ကိုယ်စားပြုနှင့် လူမျိုးအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း/ ကောင်စီများ

၁၀။ ဤပြည်သူ့ညီလာခံတွင်ပါဝင်သည့်အဖွဲ့ဝင်များသည် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအား တရားဝင်ကိုယ်စားပြုသူများဖြစ်၍ ပြည်သူ့ညီလာခံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတိုင်း ရပ်တည်၍ ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်များ

၁၁။ ပြည်သူ့ညီလာခံသည် အောက်ပါတာဝန်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရမည်။

- (က) လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်တို့ကို အခြေခံသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သွားရန်အတွက် လမ်းညွှန်မှုများပေးရန်၊ မိတ်ဖက်များအဖြစ် တာဝန်ခွဲဝေမှုများ ပြုလုပ်သွားရန်။
- (ခ) နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် အာဏာရှင်စနစ်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၊ မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများကို ဆွေးနွေးအတည်ပြုရန်။
- (ဂ) အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (ယာယီ) မှ သဘောတူတင်သွင်းသော ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်ကို ဆွေးနွေးအတည်ပြုရန်။
- (ဃ) ပြည်သူ့ညီလာခံတက်ရောက်သည့် အင်အားစုအားလုံးမှ ကိုယ်စားပြုပါဝင်သော အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီအား ဖွဲ့စည်းရန်။
- (င) အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရကို အတည်ပြုပေးရန်။
- (စ) ပြည်သူ့ညီလာခံသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီနှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) တို့၏မူဝါဒများကိုသုံးသပ်ပြီး ဆုံးဖြတ်အတည်ပြုပေးခြင်း၊ အဓိကလုပ်ဆောင်သွားမည့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များကို ချမှတ်ပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်ချက်များကို သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန်။
- (ဆ) ပြည်သူ့ညီလာခံသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ဖွဲ့စည်းသော ကော်မတီ၊ ကောင်စီ၊ ကော်မရှင်များကို အတည်ပြုပေးရန်။
- (ဇ) အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆွေးနွေးအတည်ပြုရန်။
- (ဈ) အသွင်ကူးပြောင်းရေး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုရန်။
- (ည) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီမှ ချမှတ်ပြီး ပြည်သူ့ညီလာခံတွင် အတည်ပြုရန်။

၁၂။ ညီလာခံကျင်းပခြင်း

- (က) ပြည်သူ့ညီလာခံအား (၆) လ တစ်ကြိမ် ကျင်းပရမည်။
- (ခ) လိုအပ်ပါက အရေးပေါ်ညီလာခံအား ကျင်းပနိုင်သည်။
- (ဂ) ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း တက်ရောက်မှသာလျှင် ညီလာခံ အထမြောက်သည်။ ပုံမှန်ညီလာခံများတွင် မမျှော်လင့်ထားသည့် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခြေအနေများနှင့်အရေး ပေါ်ညီလာခံများတွင် ညီလာခံအထမြောက်မှုကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။

၁၃။ ညီလာခံတွင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်း

- (က) လုံလောက်သော ဘုံသဘောတူညီမှု (Sufficient Consensus) ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရမည်။

အခန်း (၃)

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ

ရည်ရွယ်ချက်

၁၄။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည်။

- (က) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် နိုင်ငံရေး လမ်းပြမြေပုံများကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးဆောင်ရန်၊
- (ခ) ပြည်သူ့ညီလာခံမှ ချမှတ်လိုက်သော မူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာများကို တာဝန်ခံ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပြည်သူ့ညီလာခံတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် မူဝါဒရေးရာများအား စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် ကြီးကြပ်မှုပေးရန်၊
- (ဂ) စစ်အာဏာရှင် ချုပ်ငြိမ်းရေး၊ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဘုံပန်းတိုင်တူသော အင်အားစုအားလုံးကို စုစည်းနိုင်ရန်နှင့် ဖက်ဒရယ်ပဋိညာဉ်နှင့်အညီ မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရေးတွင် အင်အားစုအားလုံး ပါဝင်နိုင်ရန် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးရန်၊

ဖွဲ့စည်းပုံ

၁၅။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီကို အောက်ပါအစုအဖွဲ့များမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

- (က) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ အပါအဝင် ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ
- (ခ) နိုင်ငံရေးပါတီများ
- (ဂ) သမဂ္ဂများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်နှင့် လူနည်းစုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးတွင် ပါဝင်နေကြသော နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအပါအဝင် CDM လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုသပိတ် လှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

- (ဃ) တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ
- (င) ကြားကာလ ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်/ လူမျိုးကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်း/ ကောင်စီများ

၁၆။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီအတွင်း၌ သဘာပတိအဖွဲ့၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့တို့ကို သင့်လျော်သောလူဦးရေဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိရမည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်များ

၁၇။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- (က) ပြည်သူ့ညီလာခံက အပြီးသတ်အတည်ပြုမည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ကို ဦးဆောင်ရေးဆွဲရန်၊
- (ခ) အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဘုံပန်းတိုင်တူအင်အားစုများအားလုံး လက်တွေ့ပူးပေါင်းပါဝင်လာရေးအတွက် စည်းရုံးစုစည်းရန်နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရန်၊
- (ဂ) ပြည်သူ့ညီလာခံ တခုနှင့်တခုအကြားကာလများတွင် ညီလာခံအား တာဝန်ခံ၍ မူဝါဒရေးရာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးချမှတ်ရန်၊
- (ဃ) စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် အာဏာရှင်စနစ်မှန်သမျှ ပပျောက်ရေး၊ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးအတွက် မဟာဗျူဟာရေးဆွဲချမှတ်ရန်၊
- (င) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်နှင့်အညီ ချမှတ်အတည်ပြုထားသော မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေ ပျက်ပြယ်ပြီးဖြစ်သည့်အခြေခံပေါ် မူတည်၍ မူဝါဒဆိုင်ရာဦး ဆောင်မှုပေးရန်၊ ကြီးကြပ်ထိန်းကျောင်းရန်နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရန်၊
- (စ) အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ဆွေးနွေးချမှတ်၍ ပြည်သူ့ညီလာခံသို့ တင်ပြကာ အတည်ပြုချက်ရယူရန်၊
- (ဆ) အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (မူကြမ်း) ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဦးဆောင်ရန်နှင့်အဆိုပါမူကြမ်းကို ပြည်သူ့ညီလာခံ၌ အတည်ပြုချက်ရယူရန်

- (ခ) ပြည်သူ့ညီလာခံသို့တင်ပြကာ အတည်ပြုချက်ရယူထားသော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးဆောင်ရန်၊
- (ဈ) အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီသည် ပြည်သူ့ညီလာခံကို တာဝန်ခံရမည်။
- (ည) အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ အစည်းအဝေးများတွင် ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာအလိုက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးများကို ဖိတ်ကြားနိုင်သည်။
- (ဋ) အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီသည် လုပ်ငန်းများထိရောက်အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် နည်းပညာအထောက်အကူအဖွဲ့များကို လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

ကော်မတီ၊ ကော်မရှင်များနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ

၁၈။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် လိုအပ်မည့်ကဏ္ဍအလိုက်ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများအပြင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ ထိုသို့ဖွဲ့စည်းရာတွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီနှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရတို့မှ အမည်စာရင်း တင်သွင်းသည့် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍအလိုက် ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သည့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီများ၊ ကော်မရှင်များနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ (Joint Coordination Committees, Commissions and Working Group) စသည်တို့ကို လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

၁၉။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့်ကော်မတီ၊ ကော်မရှင်များနှင့်လုပ်ငန်းအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းတာဝန်များကိုရှင်းလင်းတိကျစွာ ရေးဆွဲပြီး အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီတွင် ဆွေးနွေးအတည်ပြုချက်ရယူရမည်။ ကော်မတီ၊ ကော်မရှင်များသည် သက်ဆိုင်ရာနည်းပညာအထောက်အကူပြုအဖွဲ့များကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။

အခန်း (၄)

ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ

- ၂၀။ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် ဤပဋိညာဉ်ပါ နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်များ၊ ဦးတည်ချက်များနှင့် နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။
 - ၂၁။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီမှ ချမှတ်ထားသော ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် မိတ်ဖက်နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရမည်။
 - ၂၂။ အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီမှ ဦးဆောင်ရေးဆွဲထားသော မဟာဗျူဟာများနှင့်အညီ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရက မူဝါဒနှင့်မဟာဗျူဟာများ ချမှတ်၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရမည်။
 - (က) ပဋိညာဉ်ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံတို့နှင့်အညီ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ မူဝါဒနှင့်မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဝန်ကြီးဌာနအလိုက် ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။
 - (ခ) စစ်အာဏာရှင်စနစ်အပါအဝင် အာဏာရှင်စနစ်မှန်သမျှ ပပျောက်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံခြားရေးနှင့်သံတမန်ရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးစသည့် နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။
 - ၂၃။ နိုင်ငံရေး
 - (က) ပြည်သူ့လူထုကို အကြမ်းဖက်ဖိနှိပ်လျက်ရှိသည့် အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စု၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုယန္တရားများကို ချိန်ရပ်တန့်စေပြီး၊ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရအနေဖြင့် ၎င်း၏ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်မှုများ ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီဖြင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။
 - (ခ) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ထောင်ရေးအတွက်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) ၏ မူဝါဒရေးရာ ဦးဆောင်မှုနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။
-

- (ဂ) ပြည်သူ့လူထုတရပ်လုံးကို ဖိနှိပ်သောဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပယ်ဖျက်နိုင်ရန်၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်သော ဥပဒေကြမ်းများကို ရေးဆွဲအဆိုပြု၍ ကြားကာလဥပဒေပြုရေး အခန်း (၅) နှင့်အညီ အတည်ပြုချက်ရယူပြီး ပြည်သူ့တို့၏လိုခြံခြံရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဃ) အကြမ်းမဖက် ပြည်သူ့အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (Civil Disobedience Movement) အပါအဝင် လူထုလှုပ်ရှားမှုများ စဉ်ဆက်မပြတ် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေစေရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကူညီပံ့ပိုးမှု၊ စည်းရုံးမှု၊ စုစည်းမှု၊ ညှိနှိုင်းမှု၊ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုများဖြင့် ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။
- (င) အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စု၏ အကြမ်းဖက်ယန္တရားကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များကို လျော့ပါးချိန့်စေရန် ပြည်တွင်းပြည်ပဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုအား ထောက်ခံသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (စ) ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များကို အလျင်အမြန်ရောက်ရှိရန် ဆောင်ရွက်သော မဟာဗျူဟာ လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် လိုအပ်သော စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးလိုအပ်ချက်များကို ပြည်တွင်းပြည်မရှိ မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုအား ထောက်ခံသော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်အတူ ပြည်သူများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဆ) နိုင်ငံတကာဖိုရမ်များ၊ အစည်းအဝေးများအားလုံးတွင် စစ်အုပ်စုအား အသိအမှတ်မပြုရေးကို မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုအား ထောက်ခံသော အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၄။ နိုင်ငံခြားရေး

- (က) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံ တကာအစိုးရများမှ အသိအမှတ်ပြုရေး၊ ထောက်ခံရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သွားမည်။
- (ခ) နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအရ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအစိုးရများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကာ ကြားကာလ

အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရအား နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းက တရားဝင် အသိ အမှတ်ပြုလာစေရေး ဆောင်ရွက်ရမည်။

- (ဂ) နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ ပြည်သူလူထုအား အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်စာတမ်း များအား လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဃ) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုအား ထောက်ခံသောမိတ်ဖက်နိုင်ငံ များနှင့် မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။
- (င) အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုအား နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းက ထိရောက်စွာ ပိတ်ဆို့အရေးယူနိုင်ရေးနှင့် နိုင်ငံတကာတရားရုံးများတွင် တရားစွဲဆို အရေးယူနိုင်ရေးအတွက် သံတမန်နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၅။ စီးပွားရေး

- (က) အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စု၏ အကြမ်းဖက်လုပ်ငန်းများကို အထောက်အပံ့ဖြစ် စေသည့် စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များကို လျော့ပါးချိနဲ့သွား စေရန် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို လိုက်နာ၍ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော ပြည်တွင်းပြည်ပရှိအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ခ) ပြည်သူလူထု၏ အခြေခံစီးပွားရေးကောင်းမွန်လာစေရန်၊ ငွေကြေးစီးဆင်း လည်ပတ်မှုအဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်နှင့် ငွေကြေးလိုအပ်ချက်များ ဖြည့် ဆည်းပေးနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဂ) အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စု၏ လုပ်ရပ်များကြောင့် ပြည်သူလူထုအပေါ်တွင် ဖြစ် ပေါ်လာမည့် စီးပွားရေးဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရေးနှင့် ဖြေလျှော့ပေးနိုင်ရေးတို့အတွက် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်မည်။
- (ဃ) ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးနှင့် ကိုက်ညီသည့် စီးပွားရေး မူဝါဒရေးဆွဲရန် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၆။ လူမှုရေး

- (က) အာဏာရှင်စနစ်တိုက်ဖျက်ရေးတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် ပါဝင်လာခဲ့ခြင်း (သို့မဟုတ်) အာဏာရှင်စနစ်၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ စစ်ရေးအရ ဖိနှိပ်

ရက်စက်ခြင်းတို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့အား မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် ပြန်လည် လျှောက်ထားလိုပါက အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အမြဲနေထိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာအစီအမံများကိုလည်း စီစဉ် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

- (ခ) အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စု၏ ဖိနှိပ်အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာရသူ များ၊ လူမှုစီးပွားနှင့်ဘဝရပ်တည်မှုထိခိုက်သူများအတွက် လူသားချင်းစာနာ မှုဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များပေးနိုင်ရန် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ နိုင်ငံတကာ အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်။
- (ဂ) လက်လုပ်လက်စား အခြေခံလူတန်းစားများ၏ စားဝတ်နေရေး အဆင်ပြေ စေရေးအတွက် တတ်နိုင်သမျှ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဃ) နိုင်ငံတကာသို့ ရောက်ရှိနေကြသည့် အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်များ၏ နည်းပညာ ပံ့ပိုးမှုများအား ရယူနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂၇။ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး

- (က) ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီနှင့်ညှိနှိုင်း၍ ပြည်သူ့လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ ပြည်ထောင်စုကာကွယ်ရေးတို့အတွက် အမျိုးသားအဆင့်ကာကွယ်ရေးအစီအမံများ ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရမည်။
- (ခ) ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ပြည် သူများ၏ လုံခြုံရေးကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရေး ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးအစီအမံကို အမြန်ဆုံး ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ဂ) ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်အတွင်းရှိ ပြည်သူများအား ကာကွယ်ရန် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးအစီအမံကို ဆောင်ရွက်သည့် အခါ ပြည်နယ်အတွင်း အခြေစိုက်လှုပ်ရှားသည့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့ အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုရင်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

အခန်း (၅)

ကြားကာလ ဥပဒေပြုရေး

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုရေး

- ၂၈။ ကြားကာလအတွက် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးကောက်ခံပြီး အကြမ်းဖက်အာဏာ သိမ်းစစ်အုပ်စုနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုသော ပြည်ထောင်စုအဆင့်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၌ တည်သည်။
 - ၂၉။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး “ဖက်ဒရယ်ဒီမို ကရေစီပဋိညာဉ်” ကို လက်ခံသဘောတူ၍ ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ရန် သဘောတူညီသော၊ အကြမ်းဖက်အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ခြင်းမပြုသော ပြည်ထောင်စုအဆင့် ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပါဝင်မှုဖြင့် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီကိုဖွဲ့စည်းရမည်။
 - ၃၀။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ကြားကာလ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် “ဖက်ဒရယ်ဒီ မိုကရေစီပဋိညာဉ်” ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံတို့နှင့်အညီ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ချမှတ်ထားသော မူဝါဒနှင့် မဟာ ဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကိုအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သောဥပဒေ များကို ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
 - ၃၁။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီသည် ဥပဒေပြုရေးကိစ္စရပ်များကို ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်အရ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ချမှတ်ရေးဆွဲထားသော မဟာဗျူဟာမူဘောင်များနှင့်အညီ မူဝါဒဆိုင်ရာဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်ရယူ၍ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်။
 - ၃၂။ ဤပဋိညာဉ်နှင့်အညီ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံနှင့် မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်အတွက် လိုအပ်သော ဥပဒေပြုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကို ခေါ်ယူကျင်းပနိုင်သည်။
 - ၃၃။ ပြည်သူ့လူထုတရပ်လုံးကို ဖိနှိပ်သောဥပဒေများအား ပြင်ဆင်၊ ပယ်ဖျက်၍ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် ဥပဒေများ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်။
-

အခန်း (၆)

ကြားကာလ အုပ်ချုပ်ရေး

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအုပ်ချုပ်ရေး

- ၃၄။ ကြားကာလအုပ်ချုပ်ရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းရမည်။
- ၃၅။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီသည် ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ် ရေးအစိုးရကိုဖွဲ့စည်းရာတွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ ညှိနှိုင်း သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။
- ၃၆။ နိုင်ငံတော်သမ္မတနှင့်ဒုတိယသမ္မတများသည် နိုင်ငံတော်ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံ့ ဦးဆောင် အကြီးအကဲများ ဖြစ်သည်။
- ၃၇။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်သည် ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရအဖွဲ့၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်သည်။
- ၃၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် အမျိုး သားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီနှင့် ပြည်သူ့ညီလာခံအား တာဝန်ခံရမည်။
- ၃၉။ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရအဖွဲ့အား အောက်ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်။

- (က) နိုင်ငံတော်သမ္မတ
- (ခ) နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်
- (ဂ) ဒုတိယသမ္မတ (၁)
- (ဃ) ဒုတိယသမ္မတ (၂)
- (င) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်
- (စ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးများ
- (ဆ) ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်
- (ဇ) ပြည်ထောင်စုစာရင်းစစ်ချုပ်

- ၄၀။ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ပါ နိုင်ငံရေးလမ်းပြ မြေပုံနှင့် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ဖက် ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်နှင့်အညီ ရေးဆွဲထားသော မဟာဗျူဟာအရ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရကို အကြံပေးရမည်။
- ၄၁။ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် ကြားကာလအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ သက်တမ်းနှင့်အညီဖြစ်သည်။
- ၄၂။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးချုပ်သည် ပဋိညာဉ်ပါ ဦးတည်ချက်များနှင့် ကြားကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ မူဝါဒနှင့်မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီနှင့် ညှိနှိုင်းလျက် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်များအားလည်းကောင်း တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပေးအပ်နိုင်သည်။
- ၄၃။ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ကြားကာလ အုပ်ချုပ်ရေးစီမံချက်ကို ရေးဆွဲအတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။
- ၄၄။ ပြည်သူ့ညီလာခံက တရားဝင်အတည်ပြုပေးထားသည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ မူဝါဒများနှင့်အညီ ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ ၏မူဝါဒနှင့် မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် ကဏ္ဍအလိုက် ကော်မတီနှင့် ကော်မရှင်များကို သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးများက ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပေးပြီး (Facilitate) လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အခြားပါဝင်သင့်ပါဝင်ထိုက်သူများဖြင့်လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်း ရမည်။
- ၄၅။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိလျှင် ဒုတိယသမ္မတ (၁) က နိုင်ငံတော်သမ္မတကိုယ်စား တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်။ ဒုတိယသမ္မတ (၁) သည် နိုင်ငံတော်သမ္မတတာဝန် ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိလျှင် ဒုတိယသမ္မတ (၂) က ယာယီ သမ္မတအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်။

အခန်း (၇)

ကြားကာလ တရားစီရင်ရေး

- ၄၆။ ကြားကာလအတွင်း တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တွင် ရှိရင်းစွဲ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၏နယ်မြေများတွင် ၎င်း တို့၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် တရားဝင်ဖြစ်သည်။
- ၄၇။ ကြားကာလအတွင်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ တရားစီရင်မှုအာဏာသည် “အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ”က အသိအမှတ်ပြုထားသော အရပ်ဘက်တရားရုံး များတွင်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ နယ်မြေ အတွင်း ဖွဲ့စည်းတည်ရှိထားရှိသည့် အဆင့်ဆင့်သော အရပ်ဘက်တရားစီရင်ရေး စနစ်တွင်လည်းကောင်း တည်ရှိရမည်။ တရားစီရင်ရေးအာဏာကို အဆိုပါတရားရုံး များနှင့် တရားရေးစနစ်များတွင် ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိပြီး လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသော တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြစ်ရမည်။
- ၄၈။ ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ¹အတွင်း တရားစီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွား မှုများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပါက ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အမျိုး သားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီက တရားရေးဆိုင်ရာပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီကို သက်ဆိုင်ရာဒေသများမှ တရားစီရင်ခွင့် အာဏာပိုင်ကိုယ်စားလှယ် များဖြင့် ဖွဲ့စည်းပေးထားရမည်။
- ၄၉။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်များနှင့် ဖက်ဒရယ်ယူနစ်ရှိ တရားသူကြီးများသည် လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး တရားဥပဒေကိုသာ တာဝန်ခံရမည်။ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် မဆန့်ကျင်သော ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ များကိုလည်း လေးစားလိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။
- ၅၀။ ကြားကာလတရားသူကြီးများအား တင်ကူးကြံရွယ်ချက်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အဂတိကြောင့်သော်လည်းကောင်း ဥပဒေချိုးဖောက်ခြင်းမှတစ်ပါး ၎င်းတို့၏ တရား စီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးယူတရားစွဲဆွဲခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်စေရမည်။

1 ယခုလက်ရှိဖြစ်တည်နေသော နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးအခြေအနေအရ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးအပိုင်းအခြားများကို ကြားကာလအတွင်းတွင် ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

၅၁။ ကြားကာလအတွင်း တရားရုံးတခု၏ အမိန့်တရပ် (သို့မဟုတ်) ဆုံးဖြတ်ချက်သည် သက်ဆိုင်သူအားလုံးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအားလုံးအပေါ် စည်းနှောင်မှုရှိရမည်။

အခန်း (၈)

ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ၏

အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး

၅၂။ ဤပဋိညာဉ်ပါ ဖက်ဒရယ်တည်ဆောက်မှုအခြေခံဖြင့် ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ်ယူနစ် များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အရ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ၏ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးယန္တရားများကို လိုအပ်သလို ဖွဲ့စည်း ဆောင်ရွက်သွားမည်။

၅၃။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များအကြား ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ် ရေးနှင့်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီတွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

အခန်း (၉)

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုအစီအမံများ

၅၄။ ကြားကာလမှာပင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်မည်။

၅၅။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အမျိုးသားညီညွတ် ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီတွင် ကနဦးအတည်ပြု၍ ပြည်သူ့ညီလာခံသို့ တင်ပြအတည် ပြုရမည်။

၅၆။ ကြားကာလ လွန်မြောက်သည်နှင့် အင်အားစုအသီးသီး ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ပါဝင်သည့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (Transitional Na- tional Unity Government – TNUG) ကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီက အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းပေးရမည်။

- ၅၇။ တဆက်တည်းမှာပင် ကြားကာလအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရက အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးအမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရကို လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန် လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းရမည်။
- ၅၈။ ဖော်ပြပါ ပုဒ်မ ၅၆ နှင့် ၅၇ ကို ပြည်သူ့ညီလာခံတွင် ဆောင်ရွက်ပြီးစီး အတည်ပြုပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖက်ဒရယ်ပဋိညာဉ် အစိတ်အပိုင်း (၂) ကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံကိုဖျက်သိမ်းကြောင်း အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ကြေညာရမည်။

အခန်း (၁၀)

ပဋိညာဉ်အား ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်း

- ၅၉။ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာသော နိုင်ငံရေးအခြေအနေများနှင့်အညီ ဤကြားကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအစီအမံအား ပြင်ဆင်လိုပါက အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ပြီး ပြည်သူ့ညီလာခံသို့ တင်သွင်းအတည်ပြုချက်ရယူရမည်။

အခန်း (၁၁)

အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်များ (General Provisions)

- ၆၀။ ဤဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်အစိတ်အပိုင်း (၂) ၏သက်တမ်းသည် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီး စတင်အသက်ဝင်သည့်အချိန်အထိ ဖြစ်သည်။
- ၆၁။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့မှစ၍ အာဏာသိမ်းစစ်အုပ်စုက ထုတ်ပြန်ခဲ့သောဥပဒေ၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် အမိန့်များအားလုံးသည် တရားမဝင်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်ရမည်။
- ၆၂။ ဤဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ကို ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးမီကာလအတွင်း ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီမှထုတ်ပြန်ခဲ့သော ဥပဒေ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လက်စွဲများသည် ဤဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်နှင့် မဆန့်ကျင်ပါက အတည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုကော်မတီ

သည် ဤပဋိညာဉ်နှင့်ကိုက်ညီမှုမရှိသော ဥပဒေ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့်လက်စွဲများကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီက ချမှတ်ရေးဆွဲထားသော မဟာဗျူဟာမူဘောင်များနှင့်အညီ မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်ဖြင့် ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

၆၃။ ဤပဋိညာဉ်ပါ ဦးတည်ချက်၊ မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နေချိန်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာသော နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များကို မဖြစ်မနေ ထပ်မံပေါင်းစပ်ချမှတ်ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်လာပါက အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီက တာဝန်ပေးအပ်ထားသည့်သက်ဆိုင်ရာ အစုအဖွဲ့ကို ရေးဆွဲစေပြီး ပြည်သူ့ညီလာခံတွင် အတည်ပြုသွားရန်ဖြစ်သည်။

၆၄။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းတိုင်းသည် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီကို တာဝန်ခံရမည်။

အခန်း (၁၂)

**ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ
ကတိပြုချက်များ**

အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ကြားကာလအစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ကြားကာလတွင် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ပဋိညာဉ်အစိတ်အပိုင်း (၁) ပါ ပြည်ထောင်စု မျှော်ရည်ချက်၊ စံတန်ဖိုး၊ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံများနှင့် ပဋိညာဉ်အစိတ်အပိုင်း (၂) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှု၊ စုပေါင်းတာဝန်ခံမှုတို့ဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သွားပါမည်ဟု သဘောတူအတည်ပြု (ratify) ကြပါသည်။

ဤပဋိညာဉ်ကို သဘောတူအတည်ပြုထားကြသော အစုအဖွဲ့အားလုံးသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်သူ့လူထုတရပ်လုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိပြုအပ်ပါသည်။